

A MODELL • THE MODEL

Női akt a 19. századi magyar művészetben
Female Nude Imagery in 19th-Century Hungarian Art

2004

VINCE KIADÓ
MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

THE MODEL

Female Nude Imagery in 19th-Century Hungarian Art

CONTENT

Tartalomjegyzék	4	<i>Párizs</i>	185
		<i>München</i>	194
		<i>Budapest</i>	207
		Aktmodell fotográfián	218
Előszó	6	A művészönarckép modellel	223
A humanista értékek	11	Az új Belváros a női aktok keretében	235
A humanista hagyomány	11	A modern nagyváros allegóriái	235
Allegorikus akt	15	Múzsák a magánpalotákban	243
<i>Humanista ideák a női akt jelmezében</i>	18	Múzsák a művészet csarnokaiban	239
<i>Cégérek</i>	23	<i>Budapest</i>	244
		<i>München</i>	251
		<i>Bécs</i>	267
		Akadémikus mestermunkák	277
Test a múzeumban	33	A belső látás formái	293
A fiziognómia és a klasszikus test	33	Tudományos módszertan a Mintarajztanodán	307
Viseletkódexektől a "nemzeti" aktig	51	Álom, tudattalan	351
Nőszépségek a föld körül	63	Életreformok	367
		Kivonulás a természetbe	367
		A művészet privát és kommunális tereiben	371
Aktmásolatok- A női akt progressziója a tökéletes szépség felé	69	Testkép - Képtest	385
A tudós művész és a connoisseur	69	Új humanizmus	385
Antik gipszminta után	75	Venus - Visus - Pictura	389
<i>Bécs</i>	76	Japán nők	393
<i>Itália</i>	81	Tér-Idő illesztések	397
<i>München</i>	87	<i>Művészeti anatómiától a mozgó testig</i>	401
<i>Párizs</i>	92	<i>A női akt mint mozdulatsor része</i>	403
Mintarajz gipsz után	94	Gertrude Stein Salonjában	405
Fotó	99		
Szabad másolatok	103	Képjegyzék, Bibliográfia	407
Anatómiai teátrumoktól a morfológiáig	107		
Venus Anatomica	107		
Anatómiai versenytárgyak	111		
<i>Tête d'Expression - Szenvelmi arc</i>	128		
<i>Kéz - láb - rajzok</i>	143		
Testszemlélet és tudomány	176		
Modell a Műteremben	181		
<i>Itália</i>	181		

Bevezető

Előszó a női akt a 19. századi magyar művészetben c. kiadványhoz

A pszichológia rövid múlttal, de hosszú történettel rendelkezik. A köznapi pszichológia egyik központi témája az emberi viselkedés megismerése. Ez természetes hiszen az ember társas lény nem is képzelhető el elszigetelten, egyedül. Az együttélés természetes velejárója a környezetünkben élő személyek megfigyelése, a viselkedésükben pedig az állandóságot próbáljuk meg feltárni, hasonlóságokat találunk a személyek között. A feltárt hasonlóságok alapján pedig az ismeretlen személyek várható viselkedését megpróbáljuk előrejelezni, kikövetkeztetni. Például ha az eddigi tapasztalataim azt mutatják, hogy a kövérkés emberek vidámak, jókedvűek, állandóan viccelődnek, akkor az új kerekded ismerősömet is felruházom ezekkel a tulajdonságokkal. Az emberi viselkedés megismerése, az embert mozgató energiák feltárása, az érzelmek értelmezése, mások és önmagunk megfigyelése már az ókorban a filozófusok egyik központi problémája volt. Ezek a kezdeti próbálkozások inkább a köznapi pszichológiával hasonlatosak. Bár érdemes megemlíteni, hogy néhány eredményük, következtetésük ma is érvényben van.

A személyiséglélektan tárgya az emberi viselkedést meghatározó tulajdonságok feltárása, ezek biológiai vagy szociális eredetének körülírása, bizonyítása. A személyiséglélektanban a hangsúly azokra a jellemzőkre tevődik, melyek állandóak egy bizonyos személy viselkedésében, és amelyek közösek, általános érvényűek. A feltárt közös vonások szolgálnak kiindulópontként a különböző tipológiák megalkotásánál. Minden személyiségelmélet célja, hogy az egyes embercsoportok egyénei között meghatározza azokat a jellemzőket melyek közösek és feltárja azokat a dimenziókat melyek mentén az egyes kategóriák különböznek egymástól.

Természetesen felmerülhet a kérdés az olvasóban, hogy mi szükség van személyiséglélektanra, hiszen mindenki alkot személyiségelméletet a hétköznapi élet folyamán. Ha most feltesszük a kérdést, hogy az olvasó számára melyek a legfontosabb emberi tulajdonságok, akkor mindenki megnevez 5-6 ilyen központi jellemzőt (pld. intelligens, barátságos, kedves stb.). Valószínűleg ezek a tulajdonságok kerülnek előtérbe, amikor naiv személyiségelméleteinket megalkotjuk. Vagyis ezen jellemzők mentén csoportosítjuk a velünk kapcsolatba kerülő személyeket, vannak okos ismerőseink, vannak buták, vannak barátságos, kedves ismerőseink, vannak mogorvák. Az, hogy ki milyen vonásokat emel ki, az egyéni értékrendszerétől, s bizonyos mértékben szociális környezetétől függ. M. Gilly (1972) igazolta, hogy az iskolában a tanulók megítélésére nagyon kevés jellemzőt alkalmaznak a tanárok olyanokat, mint szorgalom, figyelem, memória, szókinccs, és ezek mentén osztályozzák

a tanulókat.

A többi vonás figyelmen kívül marad, a tanuló láthatatlanná válik, más értékeit nem veszik figyelembe. Ez a megfigyelés igazolja, hogy a naiv személyiségelméleteink hasznos eligazodást biztosítanak de a teljesség igénye nélkül.

A tudományos személyiséglélektan a személyiség minél pontosabb, teljesebb feltárására irányul, olyan vonásokat próbál feltárni, melyek több viselkedés alapját képezik, továbbá megpróbálja objektív módszerekkel megvizsgálni az egyes vonások, viselkedések biológiai alapjait. A személyiséglélektan pontos elméleti kerettel rendelkezik, továbbá az elméletben leirt jelenségeket objektív kutatási, vizsgálati módszerekkel igazolni tudja. Nem elég valamit állítani, hanem ennek meg kell keresni a bizonyítékait és az ok-okozati összefüggéseket objektív mérésekkel kell igazolni. Néhány személyiségelmélet nem követi ilyen mereven ezeket a szabályokat de széleskörű alkalmazásuk miatt említésre kerülnek.

Egyetlen személyiséglélektani bevezető sem tekinthet el bizonyos központi fogalmak tisztázásától. A pszichológiában ez nagyon fontos, mert az itt alkalmazott fogalmak a hétköznapi nyelv sajátjai, de némiképpen más értelmezést nyernek.

A legfontosabb megkülönböztetés a személyiség fogalom hétköznapi és pszichológiai megfogalmazása között létezik. Hétköznapi értelemben a személyiség kifejezés főként az emberekben fellelhető egyéni különbözősége utal, általában az ember olyan tulajdonságaira melyek elkülönítik a többiektől, míg pszichológiai értelmezésben ennek épp az ellenkezője igaz. Valahányszor a személyiség-típus, -vonás kifejezést használjuk, akkor a különböző egyének közötti hasonlóságokat próbáljuk megragadni.

Egy másik megkülönböztetés a vonások és a típusok között történik. A személyiséglélektanban a típus mindig valamilyen nem folytonos kategóriához való tartozást jelent. A vonás ezzel szemben egy folytonos kategóriához való tartozást jelent, minden személy azonos vonásokkal rendelkezik, de eltérő mértékben. Például a nőiesség már vonást jelent, jóllehet egy férfi is lehet nőies. A továbbiakban azokat a módszereket ismertetjük, melyek a személyiséglélektan sajátjai, majd ismertetünk néhány alapvető elméletet.

A személyiséglélektanban fontos elkülöníteni azokat a módszereket, melyek az elméletek igazolását szolgálják, vagyis a kutatási módszereket, azoktól a módszerektől, melyek az elméleti alapok gyakorlati alkalmazását teszik lehetővé. Az elméletek megalkotását szolgáló vizsgálati módszerek:

Introspekció.

Az introspekció befele való fordulást jelent, a személy

A pszichológia rövid múlttal, de hosszú történettel rendelkezik. A köznapis pszichológia egyik központi témája az emberi viselkedés megismerése. Ez természetes hiszen az ember társas lény nem is képzelhető el elszigetelten, egyedül. Az együttélés természetes velejárója a környezetünkben élő személyek megfigyelése, a viselkedésükben pedig az állandóságot próbáljuk meg feltárni, hasonlóságokat találunk a személyek között. A feltárt hasonlóságok alapján pedig az ismeretlen személyek várható viselkedését megpróbáljuk előrejelezni, kikövetkeztetni. Például ha az eddigi tapasztalataim azt mutatják, hogy a kövérkés emberek vidámak, jókedvűek, állandóan viccelődnek, akkor az új kerekded ismerősömet is felruházom ezekkel a tulajdonságokkal. Az emberi viselkedés megismerése, az embert mozgató energiák feltárása, az érzelmek értelmezése, mások és önmagunk megfigyelése már az ókorban a filozófusok egyik központi problémája volt. Ezek a kezdeti próbálkozások inkább a köznapis pszichológiával hasonlatosak. Bár érdemes megemlíteni, hogy néhány eredményük, következtetésük ma is érvényben van.

A személyiséglélektan tárgya az emberi viselkedést meghatározó tulajdonságok feltárása, ezek biológiai vagy szociális eredetének körülírása, bizonyítása. A személyiséglélektanban a hangsúly azokra a jellemzőkre tevődik, melyek állandóak egy bizonyos személy viselkedésében, és amelyek közösek, általános érvényűek. A feltárt közös vonások szolgálnak kiindulópontként a különböző tipológiai megalkotásánál. Minden személyiséglélelelmélet célja, hogy az egyes embercsoportok egyénei között meghatározza azokat a jellemzőket melyek közösek és feltárja azokat a dimenziókat melyek mentén az egyes kategóriák különböznek egymástól.

Természetesen felmerülhet a kérdés az olvasóban, hogy mi szükség van személyiséglélektanra, hiszen mindenki alkot személyiséglélelelméletet a hétköznapiak folyamán. Ha most feltesszük a kérdést, hogy az olvasó számára melyek a legfontosabb emberi tulajdonságok, akkor mindenki megnevez 5-6 ilyen központi jellemzőt (pld. intelligens, barátságos, kedves stb.). Valószínűleg ezek a tulajdonságok kerülnek előtérbe, amikor naiv személyiséglélelelméleteinket megalkotjuk. Vagyis ezen jellemzők mentén csoportosítjuk a velünk kapcsolatba kerülő személyeket, vannak okos ismerőseink, vannak buták, vannak barátságos, kedves ismerőseink, vannak mogyorvák. Az, hogy ki milyen vonásokat emel ki, az egyéni értékrendszerétől, s bizonyos mértékben szociális környezetétől függ. M. Gilly (1972) igazolta, hogy az iskolában a tanulók megítélésére nagyon kevés jellemzőt alkalmaznak a tanárok olyanokat, mint szorgalom, figyelem, memória, szókinccs, és ezek mentén osztályozzák a tanulókat.

A többi vonás figyelmen kívül marad, a tanuló láthatatlanná válik, más értékeit nem veszik figyelembe. Ez a megfigyelés igazolja, hogy a naiv személyiséglélelelméleteink hasznos eligazodást biztosítanak de a teljesség igénye nélkül.

A tudományos személyiséglélektan a személyiség minél

pontosabb, teljesebb feltárására irányul, olyan vonásokat próbál feltárni, melyek több viselkedés alapját képezik, továbbá megpróbálja objektív módszerekkel megvizsgálni az egyes vonások, viselkedések biológiai alapjait. A személyiséglélektan pontos elméleti kerettel rendelkezik, továbbá az elméletben leirt jelenségeket objektív kutatási, vizsgálati módszerekkel igazolni tudja. Nem elég valamit állítani, hanem ennek meg kell keresni a bizonyítékait és az ok-okozati összefüggéseket objektív mérésekkel kell igazolni. Néhány személyiséglélelmélet nem követi ilyen mereven ezeket a szabályokat de széleskörű alkalmazásuk miatt említésre kerülnek.

Egyetlen személyiséglélektan bevezető sem tekinthet el bizonyos központi fogalmak tisztázásától. A pszichológiában ez nagyon fontos, mert az itt alkalmazott fogalmak a hétköznapi nyelv sajátjai, de némiképpen más értelmezést nyerne.

A legfontosabb megkülönböztetés a személyiség fogalom hétköznapi és pszichológiai megfogalmazása között létezik. Hétköznapi értelemben a személyiség kifejezés főként az emberekben fellelhető egyéni különbözősége utal, általában az ember olyan tulajdonságaira melyek elkülönítik a többiektől, míg pszichológiai értelmezésben ennek épp az ellenkezője igaz. Valahányszor a személyiség-típus, -vonás kifejezést használjuk, akkor a különböző egyének közötti hasonlóságokat próbáljuk megragadni.

Egy másik megkülönböztetés a vonások és a típusok között történik. A személyiséglélektanban a típus mindig valamilyen nem folytonos kategóriához való tartozást jelent. A vonás ezzel szemben egy folytonos kategóriához való tartozást jelent, minden személy azonos vonásokkal rendelkezik, de eltérő mértékben. Például a nőiesség már vonást jelent, jóllehet egy férfi is lehet nőies. A továbbiakban azokat a módszereket ismertetjük, melyek a személyiséglélektan sajátjai, majd ismertetünk néhány alapvető elméletet.

DR. IMRE GYÖRGYI

Introductory

Előszó a női akt a 19. századi magyar művészetben c. kiadványhoz angol nyelven

A pszichológia rövid múlttal, de hosszú történettel rendelkezik. A köznapis pszichológia egyik központi témája az emberi viselkedés megismerése. Ez természetes hiszen az ember társas lény nem is képzelhető el elszigetelten, egyedül. Az együttélés természetes velejárója a környezetünkben élő személyek megfigyelése, a viselkedésükben pedig az állandóságot próbáljuk meg feltárni, hasonlóságokat találunk a személyek között. A feltárt hasonlóságok alapján pedig az ismeretlen személyek várható viselkedését megpróbáljuk előrejelezni, kikövetkeztetni. Például ha az eddigi tapasztalataim azt mutatják, hogy a kövérkés emberek vidámak, jókedvűek, állandóan viccelődnek, akkor az új kerekded ismerősömet is felruházom ezekkel a tulajdonságokkal. Az emberi viselkedés megismerése, az embert mozgató energiák feltárása, az érzelmek értelmezése, mások és önmagunk megfigyelése már az ókorban a filozófusok egyik központi problémája volt. Ezek a kezdeti próbálkozások inkább a köznapis pszichológiával hasonlatosak. Bár érdemes megemlíteni, hogy néhány eredményük, következtetésük ma is érvényben van.

A személyiséglélektan tárgya az emberi viselkedést meghatározó tulajdonságok feltárása, ezek biológiai vagy szociális eredetének körülírása, bizonyítása. A személyiséglélektanban a hangsúly azokra a jellemzőkre tevődik, melyek állandóak egy bizonyos személy viselkedésében, és amelyek közösek, általános érvényűek. A feltárt közös vonások szolgálnak kiindulópontként a különböző tipológiai megalkotásánál. Minden személyiséglélelmélet célja, hogy az egyes embercsoportok egyénei között meghatározza azokat a jellemzőket melyek közösek és feltárja azokat a dimenziókat melyek mentén az egyes kategóriák különböznek egymástól.

Természetesen felmerülhet a kérdés az olvasóban, hogy mi szükség van személyiséglélektanra, hiszen mindenki alkot személyiséglélelelméletet a hétköznapiak folyamán. Ha most feltesszük a kérdést, hogy az olvasó számára melyek a legfontosabb emberi tulajdonságok, akkor mindenki megnevez 5-6 ilyen központi jellemzőt (pld. intelligens, barátságos, kedves stb.). Valószínűleg ezek a tulajdonságok kerülnek előtérbe, amikor naiv személyiséglélelelméleteinket megalkotjuk. Vagyis ezen jellemzők mentén csoportosítjuk a velünk kapcsolatba kerülő személyeket, vannak okos ismerőseink, vannak buták, vannak barátságos, kedves ismerőseink, vannak mogyorvák. Az, hogy ki milyen vonásokat emel ki, az egyéni értékrendszerétől, s bizonyos mértékben szociális környezetétől függ. M. Gilly (1972) igazolta, hogy az iskolában a tanulók megítélésére nagyon kevés jellemzőt alkalmaznak a tanárok olyanokat, mint szorgalom, figyelem, memória, szókinccs, és ezek mentén osztályozzák

a tanulókat. A többi vonás figyelmen kívül marad, a tanuló láthatatlanná válik, más értékeit nem veszik figyelembe. Ez a megfigyelés igazolja, hogy a naiv személyiséglélelelméleteink hasznos eligazodást biztosítanak de a teljesség igénye nélkül.

A tudományos személyiséglélektan a személyiség minél pontosabb, teljesebb feltárására irányul, olyan vonásokat próbál feltárni, melyek több viselkedés alapját képezik, továbbá megpróbálja objektív módszerekkel megvizsgálni az egyes vonások, viselkedések biológiai alapjait. A személyiséglélektan pontos elméleti kerettel rendelkezik, továbbá az elméletben leirt jelenségeket objektív kutatási, vizsgálati módszerekkel igazolni tudja. Nem elég valamit állítani, hanem ennek meg kell keresni a bizonyítékait és az ok-okozati összefüggéseket objektív mérésekkel kell igazolni. Néhány személyiséglélelmélet nem követi ilyen mereven ezeket a szabályokat de széleskörű alkalmazásuk miatt említésre kerülnek.

Egyetlen személyiséglélektan bevezető sem tekinthet el bizonyos központi fogalmak tisztázásától. A pszichológiában ez nagyon fontos, mert az itt alkalmazott fogalmak a hétköznapi nyelv sajátjai, de némiképpen más értelmezést nyerne.

A legfontosabb megkülönböztetés a személyiség fogalom hétköznapi és pszichológiai megfogalmazása között létezik. Hétköznapi értelemben a személyiség kifejezés főként az emberekben fellelhető egyéni különbözősége utal, általában az ember olyan tulajdonságaira melyek elkülönítik a többiektől, míg pszichológiai értelmezésben ennek épp az ellenkezője igaz. Valahányszor a személyiség-típus, -vonás kifejezést használjuk, akkor a különböző egyének közötti hasonlóságokat próbáljuk megragadni.

Egy másik megkülönböztetés a vonások és a típusok között történik. A személyiséglélektanban a típus mindig valamilyen nem folytonos kategóriához való tartozást jelent. A vonás ezzel szemben egy folytonos kategóriához való tartozást jelent, minden személy azonos vonásokkal rendelkezik, de eltérő mértékben. Például a nőiesség már vonást jelent, jóllehet egy férfi is lehet nőies. A továbbiakban azokat a módszereket ismertetjük, melyek a személyiséglélektan sajátjai, majd ismertetünk néhány alapvető elméletet.

A személyiséglélektanban fontos elkülöníteni azokat a módszereket, melyek az elméletek igazolását szolgálják, vagyis a kutatási módszereket, azoktól a módszerektől, melyek az elméleti alapok gyakorlati alkalmazását teszik lehetővé. Az elméletek megalkotását szolgáló vizsgálati módszerek:

Introspekció.

Az introspekció befele való fordulást jelent, a személy

A pszichológia rövid múlttal, de hosszú történettel rendelkezik. A köznapis pszichológia egyik központi témája az emberi viselkedés megismerése. Ez természetes hiszen az ember társas lény nem is képzelhető el elszigetelten, egyedül. Az együttélés természetes velejárója a környezetünkben élő személyek megfigyelése, a viselkedésükben pedig az állandóságot próbáljuk meg feltárni, hasonlóságokat találunk a személyek között. A feltárt hasonlóságok alapján pedig az ismeretlen személyek várható viselkedését megpróbáljuk előrejelezni, kikövetkeztetni. Például ha az eddigi tapasztalataim azt mutatják, hogy a kövérkés emberek vidámak, jókedvűek, állandóan viccelődnek, akkor az új kerekded ismerősömet is felruházom ezekkel a tulajdonságokkal. Az emberi viselkedés megismerése, az embert mozgató energiák feltárása, az érzelmek értelmezése, mások és önmagunk megfigyelése már az ókorban a filozófusok egyik központi problémája volt. Ezek a kezdeti próbálkozások inkább a köznapis pszichológiával hasonlatosak. Bár érdemes megemlíteni, hogy néhány eredményük, következtetésük ma is érvényben van.

A személyiséglélektan tárgya az emberi viselkedést meghatározó tulajdonságok feltárása, ezek biológiai vagy szociális eredetének körülírása, bizonyítása. A személyiséglélektanban a hangsúly azokra a jellemzőkre tevődik, melyek állandóak egy bizonyos személy viselkedésében, és amelyek közösek, általános érvényűek. A feltárt közös vonások szolgálnak kiindulópontként a különböző tipológiák megalkotásánál. Minden személyiségelmélet célja, hogy az egyes embercsoportok egyénei között meghatározza azokat a jellemzőket melyek közösek és feltárja azokat a dimenziókat melyek mentén az egyes kategóriák különböznek egymástól.

Természetesen felmerülhet a kérdés az olvasóban, hogy mi szükség van személyiséglélektanra, hiszen mindenki alkot személyiségelméletet a hétköznapi élet folyamán. Ha most feltesszük a kérdést, hogy az olvasó számára melyek a legfontosabb emberi tulajdonságok, akkor mindenki megnevez 5-6 ilyen központi jellemzőt (pld. intelligens, barátságos, kedves stb.). Valószínűleg ezek a tulajdonságok kerülnek előtérbe, amikor naiv személyiségelméleteinket megalkotjuk. Vagyis ezen jellemzők mentén csoportosítjuk a velünk kapcsolatba kerülő személyeket, vannak okos ismerőseink, vannak buták, vannak barátságos, kedves ismerőseink, vannak mogorvák. Az, hogy ki milyen vonásokat emel ki, az egyéni értékrendszerétől, s bizonyos mértékben szociális környezetétől függ. M. Gilly (1972) igazolta, hogy az iskolában a tanulók megítélésére nagyon kevés jellemzőt alkalmaznak a tanárok olyanokat, mint szorgalom, figyelem, memória, szókinccs, és ezek mentén osztályozzák a tanulókat.

A többi vonás figyelmen kívül marad, a tanuló láthatatlanná válik, más értékeit nem veszik figyelembe. Ez a megfigyelés igazolja, hogy a naiv személyiségelméleteink hasznos eligazodást biztosítanak de a teljesség igénye nélkül.

A tudományos személyiséglélektan a személyiség minél

pontosabb, teljesebb feltárására irányul, olyan vonásokat próbál feltárni, melyek több viselkedés alapját képezik, továbbá megpróbálja objektív módszerekkel megvizsgálni az egyes vonások, viselkedések biológiai alapjait. A személyiséglélektan pontos elméleti kerettel rendelkezik, továbbá az elméletben leirt jelenségeket objektív kutatási, vizsgálati módszerekkel igazolni tudja. Nem elég valamit állítani, hanem ennek meg kell keresni a bizonyítékait és az ok-okozati összefüggéseket objektív mérésekkel kell igazolni. Néhány személyiségelmélet nem követi ilyen mereven ezeket a szabályokat de széleskörű alkalmazásuk miatt említésre kerülnek.

Egyetlen személyiséglélektani bevezető sem tekinthet el bizonyos központi fogalmak tisztázásától. A pszichológiában ez nagyon fontos, mert az itt alkalmazott fogalmak a hétköznapi nyelv sajátjai, de némiképpen más értelmezést nyerne.

A legfontosabb megkülönböztetés a személyiség fogalom hétköznapi és pszichológiai megfogalmazása között létezik. Hétköznapi értelemben a személyiség kifejezés főként az emberekben fellelhető egyéni különbözősége utal, általában az ember olyan tulajdonságaira melyek elkülönítik a többiektől, míg pszichológiai értelemben ennek épp az ellenkezője igaz. Valahányszor a személyiség-típus, -vonás kifejezést használjuk, akkor a különböző egyének közötti hasonlóságokat próbáljuk megragadni.

Egy másik megkülönböztetés a vonások és a típusok között történik. A személyiséglélektanban a típus mindig valamilyen nem folytonos kategóriához való tartozást jelent. A vonás ezzel szemben egy folytonos kategóriához való tartozást jelent, minden személy azonos vonásokkal rendelkezik, de eltérő mértékben. Például a nőiesség már vonást jelent, jóllehet egy férfi is lehet nőies. A továbbiakban azokat a módszereket ismertetjük, melyek a személyiséglélektan sajátjai, majd ismertetünk néhány alapvető elméletet.

DR. IMRE GYÖRGYI

Aktmásolatok

A női akt progressziója a tökéletes szépség felé

Antik gipszminta után

Bécs

A pszichológia rövid múlttal, de hosszú történettel rendelkezik. A köznapi pszichológia egyik központi témája az emberi viselkedés megismerése. Ez természetes hiszen az ember társas lény nem is képzelhető el elszigetelten, egyedül. Az együttélés természetes velejárója a környezetünkben élő személyek megfigyelése, a viselkedésükben pedig az állandóságot próbáljuk meg feltárni, hasonlóságokat találunk a személyek között. A feltárt hasonlóságok alapján pedig az ismeretlen személyek várható viselkedését megpróbáljuk előrejelezni, kikövetkeztetni. Például ha az eddigi tapasztalataim azt mutatják, hogy a kövérkés emberek vidámak, jókedvűek, állandóan viccelődnek, akkor az új kerekded ismerősömet is felruházom ezekkel a tulajdonságokkal. Az emberi viselkedés megismerése, az embert mozgató energiák feltárása, az érzelmek értelmezése, mások és önmagunk megfigyelése már az ókorban a filozófusok egyik központi problémája volt. Ezek a kezdeti próbálkozások inkább a köznapi pszichológiával hasonlatosak. Bár érdemes megemlíteni, hogy néhány eredményük, következtetésük ma is érvényben van.

A személyiséglélektan tárgya az emberi viselkedést meghatározó tulajdonságok feltárása, ezek biológiai vagy

szociális eredetének körülírása, bizonyítása.

A személyiséglélektanban a hangsúly azokra a jellemzőkre tevődik, melyek állandóak egy bizonyos személy viselkedésében, és amelyek közösek, általános érvényűek. A feltárt közös vonások szolgálnak kiindulópontként a különböző tipológiák megalkotásánál. Minden személyiségelmélet célja, hogy az egyes embercsoportok egyénei között meghatározza azokat a jellemzőket melyek közösek és feltárja azokat a dimenziókat melyek mentén az egyes kategóriák különböznek egymástól.

Természetesen felmerülhet a kérdés az olvasóban, hogy mi szükség van személyiséglélektanra, hiszen mindenki alkot személyiségelméletet a hétköznapi folyamán. Ha most feltesszük a kérdést, hogy az olvasó számára melyek a legfontosabb emberi tulajdonságok, akkor mindenki megnevez 5-6 ilyen központi jellemzőt (pld. intelligens, barátságos, kedves stb.). Valószínűleg ezek a tulajdonságok kerülnek előtérbe, amikor naiv személyiségelméleteinket megalkotjuk. Vagyis ezen jellemzők mentén csoportosítjuk a velünk kapcsolatba kerülő személyeket, vannak okos ismerőseink, vannak buták, vannak barátságos, kedves ismerőseink, vannak mogorvák. Az, hogy ki milyen vonásokat emel ki, az egyéni értékrendszerétől, s bizonyos mértékben szociális

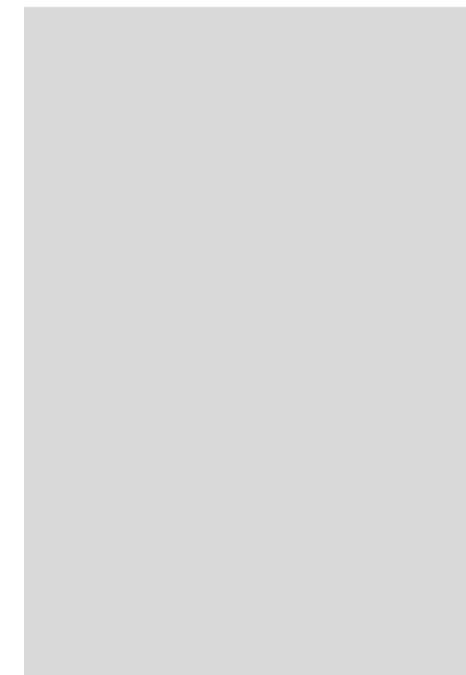
környezetétől függ. M. Gilly (1972) igazolta, hogy az iskolában a tanulók megítélésére nagyon kevés jellemzőt alkalmaznak a tanárok olyanokat, mint szorgalom, figyelem, memória, szókincs, és ezek mentén osztályozzák a tanulókat.

A többi vonás figyelmen kívül marad, a tanuló láthatatlanná válik, más értékeit nem veszik figyelembe. Ez a megfigyelés igazolja, hogy a naiv személyiségelméleteink hasznos eligazodást biztosítanak de a teljesség igénye nélkül.

A tudományos személyiséglélektan a személyiség minél pontosabb, teljesebb feltárására irányul, olyan voná-

Szerző neve
Törékeny egyensúly,
Fragile balance,
1879; 148x214 cm; olaj, vászon

A pszichológia rövid múlttal, de hosszú történettel rendelkezik. A köznapi pszichológia egyik központi témája az emberi viselkedés megismerése. Ez természetes hiszen az ember társas lény nem is képzelhető el elszigetelten, egyedül. Az együttélés természetes velejárója a környezetünkben élő személyek megfigyelése, a viselkedésükben pedig az állandóságot próbáljuk meg feltárni, hasonlóságokat találunk a személyek között. A feltárt hasonlóságok alapján pedig az ismeretlen személyek várható viselkedését megpróbáljuk előrejelezni, kikövetkeztetni. Például ha az eddigi tapasztalataim azt mutatják, hogy a kövérkés emberek vidámak, jókedvűek, állandóan viccelődnek, akkor az új kerekded ismerősömet is felruházom ezekkel a tulajdonságokkal. Az emberi viselkedés megismerése, az embert mozgató energiák feltárása, az érzelmek értelmezése, mások és önmagunk megfigyelése már az ókorban a filozófusok egyik központi problémája volt. Ezek a kezdeti próbálkozások inkább a köznapi pszichológiával hasonlatosak. Bár érdemes

Szerző neve
Törékeny egyensúly,
Fragile balance,
1879; 148x214 cm; olaj, vászon

megemlíteni, hogy néhány eredményük, következtetésük ma is érvényben van.

A személyiséglélektan tárgya az emberi viselkedést meghatározó tulajdonságok feltárása, ezek biológiai vagy szociális eredetének körülírása, bizonyítása. A személyiséglélektanban a hangsúly azokra a jellemzőkre tevődik, melyek állandóak egy bizonyos személy viselkedésében, és amelyek közösek, általános érvényűek. A feltárt közös vonások szolgálnak kiindulópontként a különböző tipológiák megalkotásánál. Minden személyiségelmélet célja, hogy az egyes embercsoportok egyénei

között meghatározza azokat a jellemzőket melyek közösek és feltárja azokat a dimenziókat melyek mentén az egyes kategóriák különböznek egymástól.

Természetesen felmerülhet a kérdés az olvasóban, hogy mi szükség van személyiséglélektanra, hiszen mindenki alkot személyiségelméletet a hétköznapi folyamán. Ha most feltesszük a kérdést, hogy az olvasó számára melyek a legfontosabb emberi tulajdonságok, akkor mindenki megnevez 5-6 ilyen központi jellemzőt (pld. intelligens, barátságos, kedves stb.). Valószínűleg ezek a tulajdonságok kerülnek előtérbe, amikor naiv személyiségelméleteinket megalkotjuk. Vagyis ezen jellemzők mentén csoportosítjuk a velünk kapcsolatba kerülő személyeket, vannak okos ismerőseink, vannak buták, vannak barátságos, kedves ismerőseink, vannak mogorvák. Az, hogy ki milyen vonásokat emel ki, az egyéni értékrendszerétől, s bizonyos mértékben szociális környezetétől függ. M. Gilly (1972) igazolta, hogy az iskolában a tanulók megítélésére nagyon kevés jellemzőt

alkalmaznak a tanárok olyanokat, mint szorgalom, figyelem, memória, szókincs, és ezek mentén osztályozzák a tanulókat.

A többi vonás figyelmen kívül marad, a tanuló láthatatlanná válik, más értékeit nem veszik figyelembe. Ez a megfigyelés igazolja, hogy a naiv személyiségelméleteink hasznos eligazodást biztosítanak de a teljesség igénye nélkül.

A tudományos személyiséglélektan a személyiség minél pontosabb, teljesebb feltárására irányul, olyan vonásokat próbál feltárni, melyek több viselkedés alapját képezik, továbbá megpróbálja objektív módszerekkel megvizsgálni az egyes vonások, viselkedések biológiai alapjait. A személyiséglélektan pontos elméleti kerettel rendelkezik, továbbá az elméletben leírt jelenségeket objektív kutatási, vizsgálati módszerekkel igazolni tudja. Nem elég valamit állítani, hanem ennek meg kell keresni a bizonyítékait és az ok-okozati összefüggéseket objektív mérésekkel kell igazolni. Néhány személyiségelmélet

nem követi ilyen mereven ezeket a szabályokat de széleskörű alkalmazásuk miatt említésre kerülnek.

Egyetlen személyiséglélektani bevezető sem tekinthet el bizonyos központi fogalmak tisztázásától. A pszichológiában ez nagyon fontos, mert az itt alkalmazott fogalmak a hétköznapi nyelv sajátjai, de némiképpen más értelmezést nyernek.

A legfontosabb megkülönböztetés a személyiség fogalom hétköznapi és pszichológiai megfogalmazása között létezik. Hétköznapi értelemben a személyiség kifejezés főként az emberekben fellelhető egyéni különbözősége

A pszichológia rövid múlttal, de hosszú történettel rendelkezik. A köznap pszichológia egyik központi témája az emberi viselkedés megismerése. Ez természetes hiszen az ember társas lény nem is képzelhető el elszigetelten, egyedül. Az együttélés természetes velejárója a környezetünkben élő személyek megfigyelése, a viselkedésükben pedig az állandóságot próbáljuk meg feltárni, hasonlóságokat találunk a személyek között. A feltárt hasonlóságok alapján pedig az ismeretlen személyek várható viselkedését megpróbáljuk előrejelezni, kikövetkeztetni. Például ha az eddigi tapasztalataim azt mutatják, hogy a kövérkés emberek vidámak, jókedvűek, állandóan viccelődnek, akkor az új kerekded ismerősömet is felruházom ezekkel a tulajdonságokkal. Az emberi viselkedés megismerése, az embert mozgató energiák feltárása, az érzelmek értelmezése, mások és önmagunk megfigyelése már az ókorban a filozófusok egyik központi problémája volt. Ezek a kezdeti próbálkozások inkább a köznap pszichológiával hasonlatosak. Bár érdemes megemlíteni, hogy néhány eredményük, következtetésük ma is érvényben van.

A személyiséglélektan tárgya az emberi viselkedést meghatározó tulajdonságok feltárása, ezek biológiai vagy szociális eredetének körülírása, bizonyítása. A személyiséglélektanban a hangsúly azokra a jellemzőkre tevődik, melyek állandóak egy bizonyos személy viselkedésében, és amelyek közösek, általános érvényűek. A feltárt közös vonások szolgálnak kiindulópontként a különböző tipológiák megalkotásánál. Minden személyiségelmélet célja, hogy az egyes embercsoportok egyénei között meghatározza azokat a jellemzőket melyek közösek és feltárja azokat a dimenziókat melyek mentén az egyes kategóriák különböznek egymástól.

Természetesen felmerülhet a kérdés az olvasóban, hogy mi szükség van személyiséglélektanra, hiszen min-

denki alkot személyiségelméletet a hétköznapi folyamatok során. Ha most feltesszük a kérdést, hogy az olvasó számára melyek a legfontosabb emberi tulajdonságok, akkor mindenki megnevez 5-6 ilyen központi jellemzőt (pld. intelligens, barátságos, kedves stb.). Valószínűleg ezek a tulajdonságok kerülnek előtérbe, amikor naiv személyiségelméleteinket megalkotjuk. Vagyis ezen jellemzők mentén csoportosítjuk a velünk kapcsolatba kerülő személyeket, vannak okos ismerőseink, vannak buták, vannak barátságos, kedves ismerőseink, vannak mogorvák. Az, hogy ki milyen vonásokat emel ki, az egyéni értékrendszerétől, s bizonyos mértékben szociális környezetétől függ. M. Gilly (1972) igazolta, hogy az iskolában a tanulók megítélésére nagyon kevés jellemzőt alkalmaznak a tanárok olyanokat, mint szorgalom, figyelem, memória, szókinccs, és ezek mentén osztályozzák a tanulókat. A többi vonás figyelmen kívül marad, a tanuló láthatatlanná válik, más értékeit nem veszik figyelembe. Ez a megfigyelés igazolja, hogy a naiv személyiségelméleteink hasznos eligazodást biztosítanak de a teljesség igénye nélkül.

A tudományos személyiséglélektan a személyiség minél pontosabb, teljesebb feltárására irányul, olyan vonásokat próbál feltárni, melyek több viselkedés alapját képezik, továbbá megpróbálja objektív módszerekkel megvizsgálni az egyes vonások, viselkedések biológiai alapjait. A személyiséglélektan pontos elméleti kerettel rendelkezik, továbbá az elméletben leírt jelenségeket objektív kutatási, vizsgálati módszerekkel igazolni tudja. Nem elég valamit állítani, hanem ennek meg kell keresni a bizonyítékait és az ok-okozati összefüggéseket objektív mérésekkel kell igazolni. Néhány személyiségelmélet nem követi ilyen mereven ezeket a szabályokat de széleskörű alkalmazásuk miatt említésre kerülnek. Egyetlen személyiséglélektani bevezető sem tekinthet el bizonyos központi fogalmak tisztázásától. A pszichológiában ez nagyon fontos, mert az itt alkalmazott fogalmak a hétköznapi nyelv sajátjai, de némiképpen más értelmezést nyernek. A legfontosabb megkülönböztetés a személyiség fogalom hétköznapi és pszichológiai megfogalmazása között létezik. Hétköznapi értelemben a személyiség kifejezés főként az emberekben fellel-

Szerző neve

Törékeny egyensúly,
Fragile balance,
1879; 148x214 cm; olaj, vászon

Szerző neve

Törékeny egyensúly,
Fragile balance,
1879; 148x214 cm; olaj, vászon

Summary

A tanulmányok angol nyelvű összefoglalója

Antik gipszminta után Bécs

A pszichológia rövid múlttal, de hosszú történettel rendelkezik. A köznap pszichológia egyik központi témája az emberi viselkedés megismerése. Ez természetes hiszen az ember társas lény nem is képzelhető el elszigetelten, egyedül. Az együttélés természetes velejárója a környezetünkben élő személyek megfigyelése, a viselkedésükben pedig az állandóságot próbáljuk meg feltárni, hasonlóságokat találunk a személyek között. A feltárt hasonlóságok alapján pedig az ismeretlen személyek várható viselkedését megpróbáljuk előrejelezni, kikövetkeztetni. Például ha az eddigi tapasztalataim azt mutatják, hogy a kövérkés emberek vidámak, jókedvűek, állandóan viccelődnek, akkor az új kerekded ismerősemet is felruházom ezekkel a tulajdonságokkal. Az emberi viselkedés megismerése, az embert mozgató energiák feltárása, az érzelmek értelmezése, mások és önmagunk megfigyelése már az ókorban a filozófusok egyik központi problémája volt. Ezek a kezdeti próbálkozások inkább a köznap pszicho-

lógiaival hasonlatosak. Bár érdemes megemlíteni, hogy néhány eredményük, következtetésük ma is érvényben van.

A személyiséglélektan tárgya az emberi viselkedést meghatározó tulajdonságok feltárása, ezek biológiai vagy szociális eredetének körülírása, bizonyítása.

A személyiséglélektanban a hangsúly azokra a jellemzőkre tevődik, melyek állandóak egy bizonyos személy viselkedésében, és amelyek közösek, általános érvényűek.

A feltárt közös vonások szolgálnak kiindulópontként a különböző tipológiák megalkotásánál. Minden személyiségelmélet célja, hogy az egyes embercsoportok egyénei között meghatározza azokat a jellemzőket melyek közösek és feltárja azokat a dimenziókat melyek mentén az egyes kategóriák különböznek egymástól.

Természetesen felmerülhet a kérdés az olvasóban, hogy mi szükség van személyiséglélektanra, hiszen mindenki alkot személyiségelméletet a hétköznapi élet folyamán. Ha most feltesszük a kérdést, hogy az olvasó

számára melyek a legfontosabb emberi tulajdonságok, akkor mindenki megnevez 5-6 ilyen központi jellemzőt (pld. intelligens, barátságos, kedves stb.). Valószínűleg ezek a tulajdonságok kerülnek előtérbe, amikor naiv személyiségelméleteinket megalkotjuk. Vagyis ezen jellemzők mentén csoportosítjuk a velünk kapcsolatba kerülő személyeket, vannak okos ismerőseink, vannak buták, vannak barátságos, kedves ismerőseink, vannak mogorvák. Az, hogy ki milyen vonásokat emel ki, az egyéni értékrendszertől, s bizonyos mértékben szociális környezetétől függ. M. Gilly (1972) igazolta, hogy az iskolában a tanulók megítélésére nagyon kevés jellemzőt alkalmaznak a tanárok olyanokat, mint szorgalom, figyelem, memória, szókinccs, és ezek mentén osztályozzák a tanulókat. A többi vonás figyelmen kívül marad, a tanuló láthatatlanná válik, más értékeit nem veszik figyelembe. Ez a megfigyelés igazolja, hogy a naiv személyiségelméleteink hasznos eligazodást biztosítanak de a teljesség igénye nélkül.

A tudományos személyiséglélektan a személyiség minél pontosabb, teljesebb feltárására irányul, olyan vonásokat próbál feltárni, melyek több viselkedés

Szerző neve

Törékeny egyensúly,
Fragile balance,
1879; 148x214 cm;
olaj, vászon

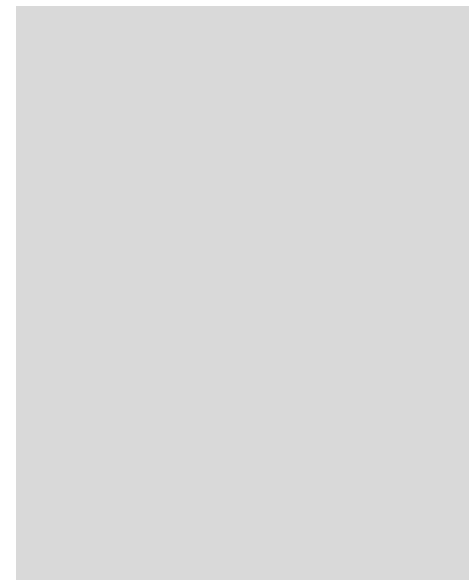
A pszichológia rövid múlttal, de hosszú történettel rendelkezik. A köznapi pszichológia egyik központi témája az emberi viselkedés megismerése. Ez természetes hiszen az ember társas lény nem is képzelhető el elszigetelten, egyedül. Az együttélés természetes velejárója a környezetünkben élő személyek megfigyelése, a viselkedésükben pedig az állandóságot próbáljuk meg feltárni, hasonlóságokat találunk a személyek között. A feltárt hasonlóságok alapján pedig az ismeretlen személyek várható viselkedését megpróbáljuk előrejelezni, kikövetkeztetni. Például ha az eddigi tapasztalataim azt mutatják, hogy a kövérkés emberek vidámak, jókedvűek, állandóan viccelődnek, akkor az új kerekded ismerősömet is felruházom ezekkel a tulajdonságokkal. Az emberi viselkedés megismerése, az embert mozgató energiák feltárása, az érzelmek értelmezése, mások és önmagunk megfigyelése már az ókorban a filozófusok egyik központi problémája volt. Ezek a kezdeti próbálkozások inkább a köznapi pszichológiával hasonlatosak. Bár érdemes megemlíteni, hogy néhány eredményük, következtetésük ma is érvényben van. A személyiséglélektan tárgya az emberi viselkedést meghatározó tulajdonságok feltárása, ezek biológiai vagy szociális eredetének körülírása, bizonyítása.

A személyiséglélektanban a hangsúly azokra a jellemzőkre tevődik, melyek állandóak egy bizonyos személy viselkedésében, és amelyek közösek, általános érvényűek. A feltárt közös vonások szolgálnak kiindulópontként a

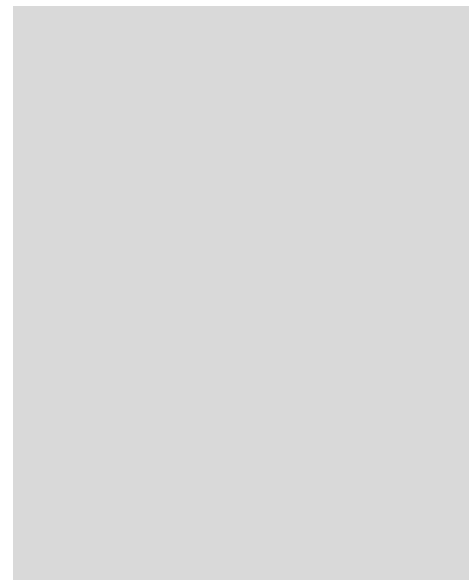
Természetesen felmerülhet a kérdés az olvasóban, hogy mi szükség van személyiséglélektanra, hiszen mindenki alkot személyiségelméletet a hétköznapi folyamán. Ha most feltesszük a kérdést, hogy az olvasó számára melyek a legfontosabb emberi tulajdonságok, akkor mindenki megnevez 5-6 ilyen központi jellemzőt (pld. intelligens, barátságos, kedves stb.). Valószínűleg ezek a tulajdonságok kerülnek előtérbe, amikor naiv személyiségelméleteinket megalkotjuk. Vagyis ezen jellemzők mentén csoportosítjuk a velünk kapcsolatba kerülő személyeket, vannak okos ismerőseink, vannak buták, vannak barátságos, kedves ismerőseink, vannak mogorvák. Az, hogy ki milyen vonásokat emel ki, az egyéni értékrendszerétől, s bizonyos mértékben szociális környezetétől függ. M. Gilly (1972) igazolta, hogy az iskolában a tanulók megítélésére nagyon kevés jellemzőt alkalmaznak a tanárok olyanokat, mint szorgalom, figyelem, memória, szókinccs, és ezek mentén osztályozzák a tanulókat.

A többi vonás figyelmen kívül marad, a tanuló láthatatlanná válik, más értékeit nem veszik figyelembe. Ez a megfigyelés igazolja, hogy a naiv személyiségelméleteink hasznos eligazodást biztosítanak de a teljesség igénye nélkül.

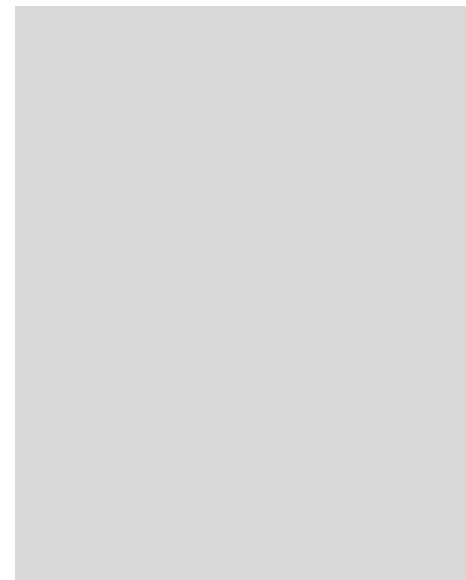
A tudományos személyiséglélektan a személyiség minél pontosabb, teljesebb feltárására irányul, olyan vonásokat próbál feltárni, melyek több viselkedés alapját képezik, továbbá megpróbálja objektív módszerekkel megvizsgálni

Szerző neve
Törökényi egyensúly,
Fragile balance,
1879; 148x214 cm; olaj, vászon

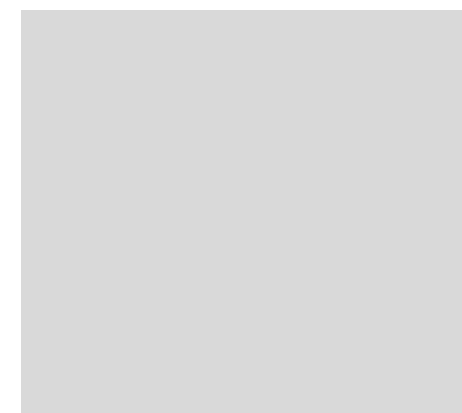
Szerző neve
Törökényi egyensúly,
Fragile balance,
1879; 148x214 cm; olaj, vászon

Szerző neve
Törökényi egyensúly,
Fragile balance,
1879; 148x214 cm; olaj, vászon

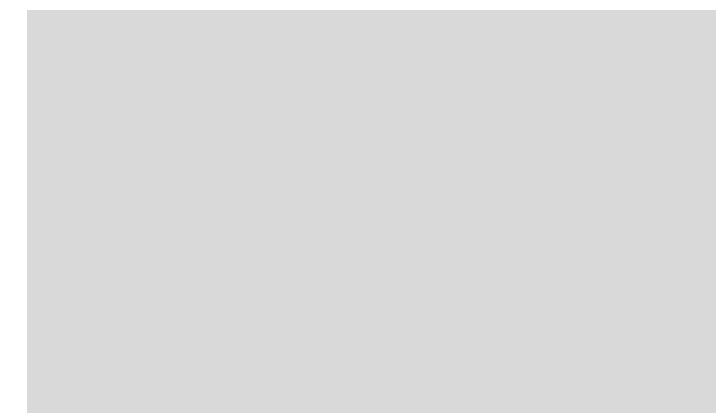
különböző tipológiai megalkotásánál. Minden személyiségelmélet célja, hogy az egyes embercsoportok egyénei között meghatározza azokat a jellemzőket melyek közösek és feltárja azokat a dimenziókat melyek mentén az egyes kategóriák különböznek egymástól.

az egyes vonások, viselkedések biológiai alapjait. A személyiséglélektan pontos elméleti kerettel rendelkezik, továbbá az elméletben leírt jelenségeket objektív kutatási, vizsgálati módszerekkel igazolni tudja. Nem elég valamit állítani, hanem ennek meg kell keresni a bizonyítékait és

Szerző neve
Törökényi egyensúly,
Fragile balance,
1879; 148x214 cm;
olaj, vászon

Szerző neve
Törökényi egyensúly,
Fragile balance,
1879; 148x214 cm;
olaj, vászon

az ok-okozati összefüggéseket objektív mérésekkel kell igazolni. Néhány személyiségelmélet nem követi ilyen mereven ezeket a szabályokat de széleskörű alkalmazásuk miatt említésre kerülnek.

Egyetlen személyiséglélektani bevezető sem tekinthet el bizonyos központi fogalmak tisztázásától. A pszichológiában ez nagyon fontos, mert az itt alkalmazott fogalmak a hétköznapi nyelv sajátjai, de némiképpen más értelmezést nyernek.

A legfontosabb megkülönböztetés a személyiség fogalom hétköznapi és pszichológiai megfogalmazása között létezik. Hétköznapi értelemben a személyiség kifejezés főként az emberekben fellelhető egyéni különbözösigre utal, általában az ember olyan tulajdonságaira melyek elkülönítik a többiektől, míg pszichológiai értelmezésben ennek épp az ellenkezője igaz. Valahányszor a személyiségtípus, -vonás kifejezést használjuk, akkor a különböző egyének közötti hasonlóságokat próbáljuk megragadni.

Egy másik megkülönböztetés a vonások és a típusok között történik. A személyiséglélektanban a típus mindig valamilyen nem folytonos kategóriához való tartozást jelent. A vonás ezzel szemben egy folytonos kategóriához való tartozást jelent, minden személy azonos vonásokkal rendelkezik, de eltérő mértékben. Például a nőiesség már vonást jelent, jóllehet egy férfi is lehet nőies. A továbbiakban azokat a módszereket ismertetjük, melyek a személyiséglélektan sajátjai, majd ismertetünk néhány alapvető elméletet.

A személyiséglélektanban fontos elkülöníteni azokat a módszereket, melyek az elméletek igazolását szolgálják, vagyis a kutatási módszereket, azoktól a módszerektől, melyek az elméleti alapok gyakorlati alkalmazását teszik

Az introspekció befele való fordulást jelent, a személy megfigyeli saját lelki működését, érzelmeit, gondolatait.

Tágabb értelemben az introspekció saját lelki működésünk megfigyelését és az erről nyújtott verbális beszámolót jelenti. Ez a módszer a legrégebbi a pszichológiában, itt mind a tudományos mind a nem tudományos pszichológiát értjük. Az első tudományos pszichológia irányzat, a strukturalista, főként erre a módszerre támaszkodott a Természetesen felmerülhet a kérdés az olvasóban, hogy mi szükség van személyiséglélektanra, hiszen mindenki alkot személyiségelméletet a hétköznapi folyamán. Ha most feltesszük a kérdést, hogy az olvasó számára melyek

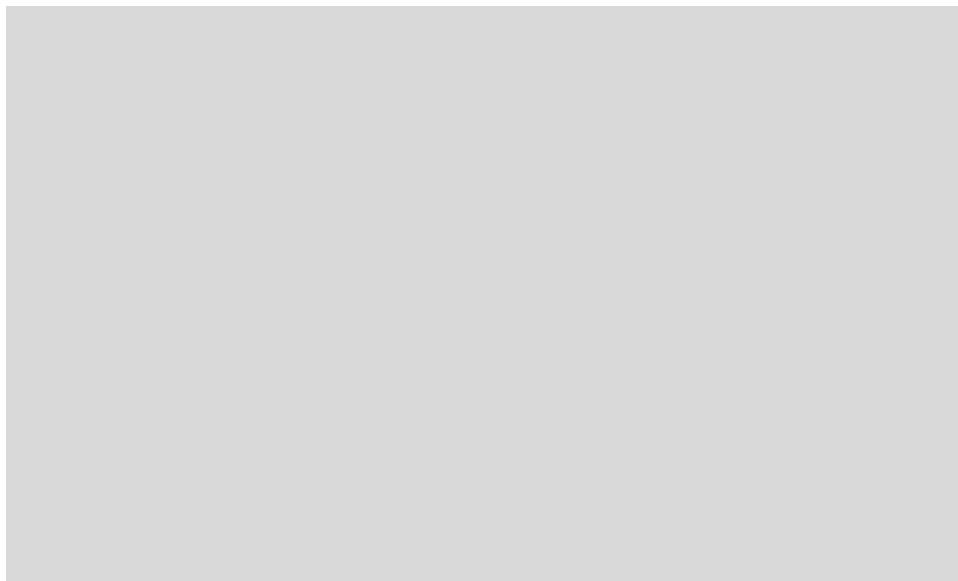
a legfontosabb emberi tulajdonságok, akkor mindenki megnevez 5-6 ilyen központi jellemzőt (pld. intelligens, barátságos, kedves stb.).

Valószínűleg ezek a tulajdonságok kerülnek előtérbe, amikor naiv személyiségelméleteinket megalkotjuk. Vagyis ezen jellemzők mentén csoportosítjuk a velünk kapcsolatba kerülő személyeket, vannak okos ismerőseink, vannak buták, vannak barátságos, kedves ismerőseink, vannak mogorvák. Az, hogy ki milyen vonásokat emel ki, az egyéni értékrendszerétől, s bizonyos mértékben szociális környezetétől függ. M. Gilly (1972) igazolta, hogy az iskolában a tanulók megítélésére nagyon kevés jellemzőt alkalmaznak a tanárok olyanokat, mint szorgalom, figyelem, memória, szókinccs, és ezek mentén osztályozzák a tanulókat.

Ha most feltesszük a kérdést, hogy az olvasó számára melyek a legfontosabb emberi tulajdonságok, akkor mindenki megnevez 5-6 ilyen központi jellemzőt (pld. intelligens, barátságos, kedves stb.). Valószínűleg ezek a tulajdonságok kerülnek előtérbe, amikor naiv személyiségelméleteinket megalkotjuk. Vagyis ezen jellemzők mentén csoportosítjuk a velünk kapcsolatba kerülő személyeket, vannak okos ismerőseink, vannak buták, vannak barátságos, kedves ismerőseink, vannak mogorvák. Az, hogy ki milyen vonásokat emel ki, az egyéni értékrendszerétől, s bizonyos mértékben szociális környezetétől függ. M. Gilly (1972) igazolta, hogy az iskolában a tanulók megítélésére nagyon kevés jellemzőt alkalmaznak a tanárok olyanokat, mint szorgalom, figyelem, memória, szókinccs, és ezek mentén osztályozzák a tanulókat.

A többi vonás figyelmen kívül marad, a tanuló láthatatlanná válik, más értékeit nem veszik figyelembe. Ez a megfigyelés igazolja, hogy a naiv személyiségelméleteink hasznos eligazodást biztosítanak de a teljesség igénye nélkül. Tágabb értelemben az introspekció saját lelki működésünk megfigyelését és az erről nyújtott verbális beszámolót jelenti. Ez a módszer a legrégebbi a pszichológiában, itt mind a tudományos mind a nem tudományos pszichológiát értjük. Az első tudományos pszichológia irányzat, a strukturalista, főként erre a módszerre támaszkodott a Természetesen felmerülhet a kérdés az olvasóban, hogy mi szükség van személyiséglélektanra, hiszen mindenki alkot személyiségelméletet a hétköz-

A pszichológia rövid múlttal, de hosszú történettel rendelkezik. A köznapi pszichológia egyik központi témája az emberi viselkedés megismerése. Ez természetes hiszen az ember társas lény nem is képzelhető el elszigetelten, egyedül. Az együttélés természetes velejárója a környezetünkben élő személyek megfigyelése, a viselkedésükben pedig az állandóságot próbáljuk meg feltárni, hasonlóságokat találunk a személyek között. A feltárt hasonlóságok alapján pedig az ismeretlen személyek várható viselkedését megpróbáljuk előrejelezni,

Szerző neve
Törékeny egyensúly,
Fragile balance,
1879; 148x214 cm; olaj, vászon

kikövetkeztetni. Például ha az eddigi tapasztalataim azt mutatják, hogy a kövérkés emberek vidámak, jókedvűek, állandóan viccelődnek, akkor az új kerekded ismerősömet is felruházom ezekkel a tulajdonságokkal. Az emberi viselkedés megismerése, az embert mozgó energiák feltárása, az érzelmek értelmezése, mások és önmagunk megfigyelése már az ókorban a filozófusok egyik központi problémája volt.

Ezek a kezdeti próbálkozások inkább a köznapi pszichológiával hasonlatosak. Bár érdemes megemlíteni, hogy néhány eredményük, következtetésük ma is érvényben van. A személyiséglélektan tárgya az emberi viselkedést meghatározó tulajdonságok feltárása, ezek biológiai vagy szociális eredetének körülírása, bizonyítása. A személyiséglélektanban a hangsúly azokra a jellemzőkre tevődik, melyek állandóak egy bizonyos személy viselkedésében, és amelyek közösek, általános érvényűek. A feltárt közös vonások szolgálnak kiindulópontként a különböző tipológiák megalkotásánál. Minden személyiségelmélet célja, hogy az egyes embercsoportok egyénei között meghatározza azokat a jellemzőket melyek közösek és feltárja azokat a dimenziókat melyek mentén az egyes kategóriák különböznek egymástól.

Természetesen felmerülhet a kérdés az olvasóban,

hogy mi szükség van személyiséglélektanra, hiszen mindenki alkot személyiségelméletet a hétköznapiak folyamán.

Ha most feltesszük a kérdést, hogy az olvasó számára melyek a legfontosabb emberi tulajdonságok, akkor mindenki megnevez 5-6 ilyen központi jellemzőt (pld. intelligens, barátságos, kedves stb.). Valószínűleg ezek a tulajdonságok kerülnek előtérbe, amikor naiv személyiségelméleteinket megalkotjuk. Vagyis ezen jellemzők mentén csoportosítjuk a velünk kapcsolatba kerülő személyeket, vannak okos ismerőseink, vannak buták, vannak barátságos, kedves ismerőseink, vannak mogorvák. Az, hogy ki milyen vonásokat emel ki, az egyéni értérendszerétől, s bizonyos mértékben szociális környezetétől függ. M. Gilly (1972) igazolta, hogy az iskolában a tanulók megítélésére nagyon kevés jellemzőt alkalmaznak a tanárok olyanokat, mint szorgalom, figyelem, memória, szókinccs, és ezek mentén osztályozzák a tanulókat. A többi vonás figyelmen kívül marad, a tanuló láthatatlanná válik, más értékeit nem veszik figyelembe. Ez a megfigyelés igazolja, hogy a naiv személyiségelméleteink hasznos eligazodást biztosítanak de a teljesség igénye nélkül.

A tudományos személyiséglélektan a személyiség minél pontosabb, teljesebb feltárására irányul, olyan vonásokat próbál feltárni, melyek több viselkedés alapját képezik, továbbá megpróbálja objektív módszerekkel megvizsgálni az egyes vonások, viselkedések biológiai alapjait. A személyiséglélektan pontos elméleti kerettel rendelkezik, továbbá az elméletben leírt jelenségeket objektív kutatási, vizsgálati módszerekkel igazolni tudja. Nem elég valamit állítani, hanem ennek meg kell keresni a bizonyítékait és az ok-okozati összefüggéseket objektív mérésekkel kell igazolni. Egyetlen személyiséglélektani bevezető sem tekinthet el bizonyos központi fogalmak tisztázásától.

G E S K Ó J U D I T
művészettörténetés

N O T E S

¹ Cf. Louis Marin *Über das Kunstgespräch (De l'entretien)*. Trans. by B. Nessler. Berlin 2001, 47 ff.

² K. Rosenkranz *Die Ästhetik des Hässlichen*. Königsberg 1853, 35.

³ *Ibid.*, 235.

⁴ Cf. E. Cassirer *Eidos und Eidolon. Das Problem des Schönen und der Natur in Platons Dialogen*. In *Vorträge*, 1922–23. I. Teil. Ed. by F. Saxl. Leipzig 1924, 18–19.

⁵ Cf. Th. Hetzer *Das deutsche Element in der italienischen Malerei des 16. Jahrhunderts* (1929). *Das Ornamentale und die Gestalt*. Vol. 3 of *Collected Works*. Stuttgart 1987, 53.

⁶ Cf. *ibid.*, 278.

⁷ Cf. B. Grove *Modernität und Komposition. Zur Krise des Werkbegriffs in der französischen Malerei des 19. Jahrhunderts*. In W. Oelmler (ed.) *Kolloquium Kunst und Philosophie*. Das Kunstwerk. Paderborn 1983, 161–163.

⁸ Cf. E. H. Gombrich *Kunst und Fortschritt. Wirkung und Wandlung einer Idee*. Köln 1978, 110–112. In his *Courbet's Wirklichkeiten*, Werner Hofmann calls attention to the very scenic history-telling that produces the effect, and describes Courbet's figures as the very antitheses of such piquant exposure. Cf. his *Anhaltspunkte*. Frankfurt a. Main 1989, 234.

⁹ Cf. H. Belting *Das unsichtbare Meisterwerk*. München 1998, 83 ff.

¹⁰ Cf. G. P. Bellori *Die Idee des Künstlers* (1664). Trans. by K. Gerstenberg. Berlin 1939, 14–15, 22–24. Note that Kenneth Clark points out the ecstatic quality in Raphael's painting, which he thinks enhances the sensuality of the nude. Cf. Clark 1972, chapter 7.

¹¹ Cf. J. Winckelmann *Geschichte der Kunst des Altertums*. Wien 1934, 155–156.

¹² Lessing: *Laokoon oder über die Grenzen der Malerei und Poesie*. Ch. XXII. Stuttgart n.d. ("Turpe senilis amor; ein gieriger Blick macht das ehrwürdigste Gesicht lächerlich, und ein Greis, der jugendliche Begierden verrät, ist sogar ein ekler Gegenstand.")

¹³ Cf. D. Diderot *Diderot on Art*. Ed. and trans. by J. Goodman (Notes on Painting, Vol. I). New Haven–London 1996.

¹⁴ Michael Baxandall *Patterns of Intention: On the Historical Explanation of Pictures*. New Haven–London 1992.

¹⁵ G. Boehm *Der Topos des Lebendigen. Bildgeschichte und ästhetische Erfahrung*. In J. Küpper and Ch. Menke (eds.), *Dimensionen ästhetischer Erfahrung*. Frankfurt am Main 2003, 94–97.

¹⁶ Cf. Th. Hetzer *Rubens und Rembrandt* (1925–26). *Schriften* Bd. 5. Stuttgart 1984, 175.

¹⁷ Cf. J. P. Sartre *Das Sein und das Nichts* (1943). Trans. by H. Schöneberg and T. König. Hamburg 2001, 606.

¹⁸ Boehm, op. cit. (n. 15.), 101. ("Erst vom Bild her wird das Dargestellte überhaupt gegenwärtig, zu dem, was es ist, oder sein kann.")

¹⁹ Cf. W. Friedlaender *David to Delacroix* (1952). Trans. by R. Goldwater. New York 1968, 6–7.

²⁰ Cf. J. Held *Antoine Watteau Einschiffung nach Kytthera. Versöhnung von Leidenschaft und Vernunft*. Frankfurt a. Main 1994, 30.

²¹ *Ibid.*, 20–21.

²² Th. Hetzer *Francisco Goya und die Krise der Kunst um 1800* (1932). In *Zur Geschichte des Bildes von der Antike bis Cézanne*. (Collected Works, Vol. 9). Stuttgart 1998, 149–150.

²³ Evangelia Kelperi gives a brilliant analysis of this shift in her *Die nackte Frau in der Kunst. Von der Antike bis zur Renaissance* (München 2000). "Sexless man is a creature of Christian anthropology, a notion unthinkable in the pagan world" (115). During the Byzantine controversy of the image, this very sexless-

ness would be used as a defence for the representation of Christ. In his classic work, Ernst Kitzinger points out that the departure of early Christian art from the material world entailed giving up the self-reliance of the classic-antique work of art; while the figures of a Greek relief turn towards one another, are parts of the scene, the figures of the ivory carvings turn towards us, fully aware that they are there to be seen. Cf. Kitzinger *Kleine Geschichte der frühmittelalterlichen Kunst* (1940). Köln 1897, 31.

²⁴ Hetzer: Francisco Goya..., op. cit. (n. 22.) 148–149.

²⁵ Cf. Clark, op. cit. (n. 10.)

²⁶ Hetzer: Francisco Goya..., op. cit. (n. 22.) 149.

²⁷ Cf. M. Scheler *Der Mensch als das sich schämende Wesen*. In: *Schriften zur Anthropologie* (Schriften aus dem Nachlaß). Stuttgart 1994, 218 ff.

²⁸ Nagel 1997, 42.

²⁹ *Ibid.*, 81.

³⁰ Cf. A.-S. Lehmann *Das unsichtbare Geschlecht*. In C. Benthien and Ch. Wulf (eds.) *Körperteile. Eine kulturelle Anatomie*. Hamburg 2001, 324–325.

³¹ Cf. P. Zanker *Eine Kunst für die Sinne. Zur Bilderwelt des Dionysos und der Aphrodite*. Berlin 1998, 109.

³² "Later in the nineteenth century, in the works of Delacroix and literally dozens of other French and British painters, the Oriental genre tableau carried representation into visual expression and a life of its own..." E. W. Said *Orientalism*. New York 1979, 118. Let me not quote this ingenious train of thought at length, but emphasize instead that in his "spurious" representations of the East, the Western artist was more concerned with himself, and through the image of the East, indulged in what his own culture placed a ban on. The West created its own, fanciful image in an Eastern setting. In short, Said claims the West represented the Eastern woman thus: "They express unlimited sensuality, they are more or less stupid, and above all they are willing" (207). Let me not delve into this scholar's image of the West, or ask how much he has understood of the culture he has been living in for decades.

³³ M. Warnke *Goyas Gesten* In: W. Hofmann, E. Helman, M. Warnke: Goya. "Alle werden fallen." Frankfurt a. Main 1987, 135.

³⁴ Cf. W. Hofmann *Goya. Traum, Wahnsinn, Vernunft*. München 1981, 15 ff.

³⁵ Cf. W. Hausenstein *Der nackte Mensch in der Kunst aller Zeiten*. München 1916, 150 ff.

³⁶ Cf. P. Valéry *Erinnerungen an Degas*. Trans. by W. Zemp. Zürich 1940, 68.

³⁷ *Ibid.*, 97–98.

³⁸ Cf. U. Fleckner *Das Türkische Bad. Ein Klassizist auf dem Weg zur Moderne*. Frankfurt a. Main 1996.

³⁹ *Ibid.*, 25.

⁴⁰ Rosenkranz, op. cit. (n. 2.), 282–283. (What an argument for Said!)

⁴¹ Cf. D. Freedberg *The Power of Images. Studies in the History and Theory of Response*. Chicago–London 1989, 350.

⁴² *Ibid.* (n. 41.), 353.

⁴³ E. Durieu: *Draped Model* (1854). Available online at: www.usc.edu/schools/annenberg/asc/projects/comm544/library/images/147.html

⁴⁴ É. Zola *Az 1866. évi Salon [Mon salon 1866]*. In *Válogatott művészeti írásai [Selected Writings on Art]*. Trans. by G. Lengyel. Budapest 1961, 68.

⁴⁵ Jonathan Crary *Techniques of the Observer: On Vision and Modernity in the Nineteenth Century*. Cambridge, Massachusetts and London 1990, 24. Cf. also Crary's latest ideas on the 19th-century changes of social space, vision and art (especially Manet!) in his *Suspension of Perception. Attention, Spectacle and Modern Culture* (Cambridge, Massachusetts and London 1999).

⁴⁶ Freedberg, op. cit. (n. 41.), 359.

⁴⁷ Flaubert *Correspondance*. Vol. III. Paris 1892, 58.

⁴⁸ Hofmann, *Courbet ...* op. cit. (n. 8.), 228.

⁴⁹ Cf. Nagel, op. cit. (n. 28.), 100.

⁵⁰ G. Batailles *Die Erotik*. Ch. XIII. Ed. and trans. by G. Bergfleth. München 1994, 135. (*L'eroticisme*. Paris, 1957.)

⁵¹ Cf. M. Merleau-Ponty *Phänomenologie der Wahrnehmung (Das Leib als geschlechtlich Seiendes)*. Trans. by R. Boehm. Berlin 1966, 185 ff.

⁵² É. Zola *Nana*. New York 1958, 25.

⁵³ Recently, several exhibitions have been dedicated to the *representation of the body in 19th-century art*. Tate Gallery's *Exposed – The Victorian Nude* (2002, curator: Alison Smith) brilliantly revealed the coexistence of *prudery and passion* in 19th-century British art. A good case in point is John Everett Millais' *The Knight Errant* (1870), in which the knight frees a woman/virgin/saint tied to a tree who "suffers" the armoured man's liberating touch with averted eyes. The centre of the composition is taken up by the tree, which separates the man and the woman almost completely. The liberation is a symbolic gesture, which opens the spaces of division and attraction, as the tied-up/ravished woman is placed in the vicinity of a man whom the armour makes almost completely sexless. British art was slow to approach the representation and representability of the human body. How very unlike Courbet's, Manet's or Cézanne's attempt to tackle the problem of the body! Choosing ourselves for our subject, however, is always an attempt to acknowledge what we once were, and an occasion to see whether we have changed.

⁵⁴ É. Zola *Édouard Manet*. In *Selected Writings on Art*, op. cit. (n. 44.), 98.

⁵⁵ É. Zola (1961) *Manet hagyatéka [The Legacy of Manet]*. In *ibid.*, 168–170. In his *Masterpiece (L'Oeuvre)*, whose painter hero is an amalgam of Manet and Cézanne, Zola represents not only the struggle artists at the time had to engage in with a prudish, narrow-minded and hypocritical public, but also the drama of painting a body/woman, and what it means to attain vividness in the figure on the canvas. The figure of the artist lost in, and by, his work often recurs in literature, from Balzac through Poe to James, and it is interesting that all these heroes are undone by the painting of the perfect female figure, the other sex: Venus fleets, and what remains, mere matter (paint), overwhelms those who tried to elude reality.

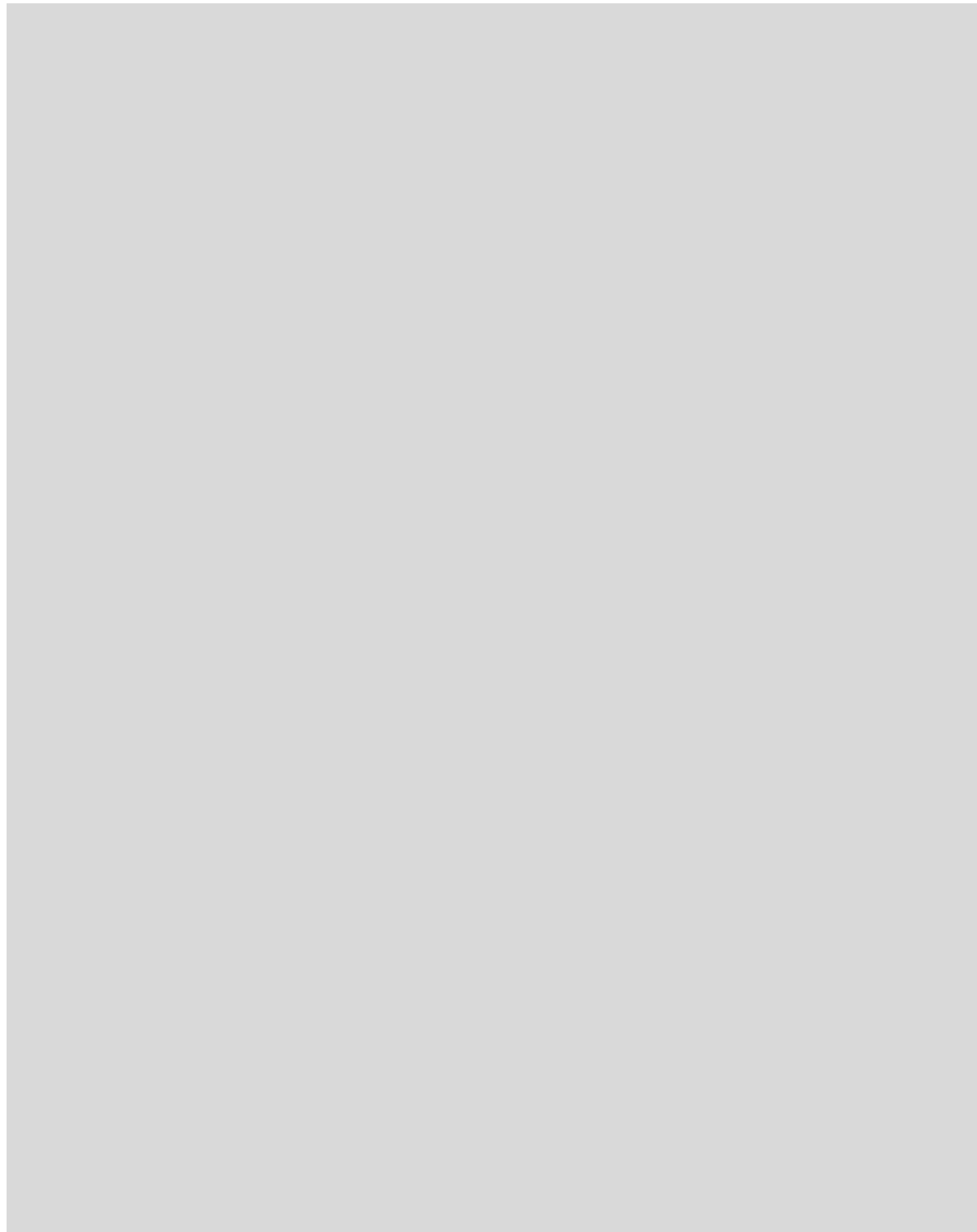
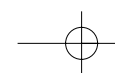
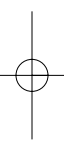
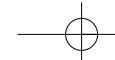
In his excellent book, *Das unsichtbare Meisterwerk* (München 1998), Hans Belting studies the 19th-century artists living under the spell of the masterpiece, who, while working on the opus magnum, measure themselves by the standards of the greatest, try to copy their examples, keeping at the same time their eyes on reality. This "squint" of modernity, of which Baudelaire warned in his *Le peintre de la vie moderne* (1863; The Painter of Modern Life. In Jonathan Mayne [trans. and ed.]: *The Painter of Modern Life and Other Essays*. New York–London 1964, 402–405), forces them into a constant state of uncertainty, caused by their attempt to represent reality, but risking overstepping it, or becoming the mere conservator of antique models (203).

⁵⁶ Cf. S. Mallarmé *Die Impressionisten und Edouard Manet*. In Ina Conzen (ed.), *Edouard Manet und die Impressionisten*. Staatsgalerie Stuttgart. Exhibition Catalogue. Stuttgart 2002.

⁵⁷ Cf. P. Valéry *Triumphzug Manets* In *Zur Ästhetik und Philosophie der Künste*. Werke. Frankfurt 19956, 386.

⁵⁸ Cf. W. Sauerländer *Manet et Manebit? Eindrücke aus der Manet-Ausstellung, Paris 1983*. In: *Geschichte der Kunst – Gegenwart der Kritik*. Köln 1999, 123.

⁵⁹ Cf. M. Foucault *Die Malerei von Manet* (1971). Berlin 1999, 37.

RÖVID ISMERTETŐ / ABSTRACT

Magyar nyelven

A pszichológia rövid múlttal, de hosszú történettel rendelkezik. A köznap pszichológia egyik központi témája az emberi viselkedés megismerése. Ez természetes hiszen az ember társas lény nem is képzelhető el elszigetelten, egyedül. Az együttélés természetes velejárója a környezetünkben élő személyek megfigyelése, a viselkedésükben pedig az állandóságot próbáljuk meg feltárni, hasonlóságokat találunk a személyek között. A feltárt hasonlóságok alapján pedig az ismeretlen személyek várható viselkedését megpróbáljuk előrejelezni, kikövetkeztetni. Például ha az eddigi tapasztalataim azt mutatják, hogy a kövérkés emberek vidámak, jókedvűek, állandóan viccelődnek, akkor az új kerekded ismerősömet is felruhádom ezekkel a tulajdonságokkal. Az emberi viselkedés megismerése, az embert mozgató energiák feltárása, az érzelmek értelmezése, mások és önmagunk megfigyelése már az ókorban a filozófusok egyik központi problémája volt. Ezek a kezdeti próbálkozások inkább a köznap pszichológiával hasonlatosak. Bár érdemes megemlíteni, hogy néhány eredményük, következtetésük ma is érvényben van.

Angol nyelven

A pszichológia rövid múlttal, de hosszú történettel rendelkezik. A köznap pszichológia egyik központi témája az emberi viselkedés megismerése. Ez természetes hiszen az ember társas lény nem is képzelhető el elszigetelten, egyedül. Az együttélés természetes velejárója a környezetünkben élő személyek megfigyelése, a viselkedésükben pedig az állandóságot próbáljuk meg feltárni, hasonlóságokat találunk a személyek között. A feltárt hasonlóságok alapján pedig az ismeretlen személyek várható viselkedését megpróbáljuk előrejelezni, kikövetkeztetni. Például ha az eddigi tapasztalataim azt mutatják, hogy a kövérkés emberek vidámak, jókedvűek, állandóan viccelődnek, akkor az új kerekded ismerősömet is felruhádom ezekkel a tulajdonságokkal. Az emberi viselkedés megismerése, az embert mozgató energiák feltárása, az érzelmek értelmezése, mások és önmagunk megfigyelése már az ókorban a filozófusok egyik központi problémája volt. Ezek a kezdeti próbálkozások inkább a köznap pszichológiával hasonlatosak. Bár érdemes megemlíteni, hogy néhány eredményük, következtetésük ma is érvényben van.

James Mc Whistler

Lowell, Massachusetts 1834-1903 London

A rézkarc mestere a Canale Grande partján

Whistler régóta tervezett velencei látogatását a londoni műkereskedők egyesületének, a Fine Art Society-nek a támogatása tette lehetővé 1879 szeptemberében. Tizenkét rézkarcot rendeltek a művésztől abban a reményben, hogy még karácsony táján meg tudják jelentetni a sorozatot. A megbízást a súlyos anyagi gondokkal küszködő Whistler a legjobbkor kapta. Jóllehet 1878 novemberében a neves műkritikussal, John Ruskinnal folytatott becsületsértési perét megnyerte, anyagi jóvátételre nem számíthatott. A magas perköltségek és pazarló életmódja miatt nem tudott eleget tenni hitelezői követeléseinek és 1879 májusában kénytelen volt csődöt jelenteni, ami ingóságainak elárverezését jeredményezte. Érthető, hogy szinte menekült Velencébe, ahol a tervezettnél jóval hosszabb időt töltött, és csak 1880 novemberében tért vissza Londonba. Ez a tizennégy hónap életének egyik leginnovatívabb periódusa volt, melyről ötven rézkarc, közel száz pasztell és néhány festmény tanúskodik.

A 19. század második felében Velence különösen népszerű volt az angol írók és képzőművészek körében. Szemléletmódjukat Ruskin írásai (*Velence kövei*) és Turner festői víziói befolyásolták. Ruskin és Turner egyaránt at egykor dicső tengeri hatalom nyomait keresték, érdeklődésük középpontjában elsősorban a város szellemi központja a Szent Márk tér és a Canale Grande pompás palotái álltak. Velük szemben Whistler valami egészen mást fedezett fel Velencében, olyasmit amit mások nem vettek észre.¹ A turisták által kedvelt látványosságok helyett a távolabbi csendesebb csatornák misztikus világa, az eldugott sarkok, festői szögletek ragadták meg képzeletét. Számára a város igazi lényegét sajátos klímája, különleges fényviszonyai és a lakóinak egyszerű, köznap foglalatosságai jelentették.

A mindenki által jól ismert helyek ábrázolásakor sem törődött a felismerhetőséggel.

KAT 154. A PIAZZETTA
CAT.154. THE PIAZZETTA
1879-1880

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS
(First Venice Set) sorozatból,
London 1880

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS
(from the serial of First Venice Set)
London 1880

rézkarc és hidegtű merített papíron,
248 x 178 mm
jelezve a lemezen, az oszlop alján
pillangóval, balra lent ceruzával
a lemezszél alatti címkén:
pillangó és imp.
Budapest, Szépművészeti Múzeum,
Ltsz: 1897-25

PROVENIENCIA: vétel R.Gutekunsttól
(London) 1897-ben.

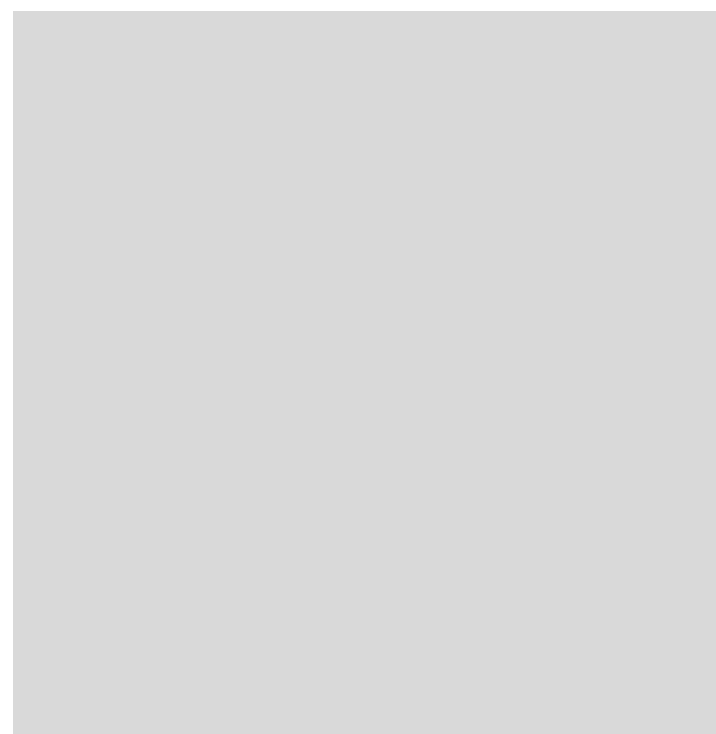
IRODALOM - BIBLIOGRAPHY:
Edward G. Kennedy: Etched Work of
Whistler. New York 1910, 189., 204.
és 207. sz.;
Katharin Lochnan: The Etchings of
James McNeill Whistler. New Haven -
London 1984, 181-220, 232-236;
Alastair Grieve: Whistler's Venice.
New Haven - London 2000.

Kiválóan példázza ezt a Piazzetáról készült fordított állású rézkarc. Whistler a helyszínen, a motívum előtt közvetlenül a lemezre rajzolt,...

A 19. század második felében Velence különösen népszerű volt az angol írók és képzőművészek körében. Szemléletmódjukat Ruskin írásai (*Velence kövei*) és Turner festői víziói befolyásolták.

Whistler régóta tervezett velencei látogatását a londoni műkereskedők egyesületének, a Fine Art Society-nek a támogatása tette lehetővé 1879 szeptemberében. Tizenkét rézkarcot rendeltek a művésztől abban a reményben, hogy még karácsony táján meg tudják jelentetni a sorozatot. A megbízást a súlyos anyagi gondokkal küszködő Whistler a legjobbkor kapta. Jóllehet 1878 novemberében a neves műkritikussal, John Ruskinnal folytatott becsületsértési perét megnyerte, anyagi jóvátételre nem számíthatott. A magas perköltségek és pazarló életmódja miatt nem tudott eleget tenni hitelezői követeléseinek és 1879 májusában kénytelen volt csődöt jelenteni, ami ingóságainak elárverezését jeredményezte. Érthető, hogy szinte menekült Velencébe, ahol a tervezettnél jóval hosszabb időt töltött, és csak 1880 novemberében tért vissza Londonba. Ez a tizennégy hónap életének egyik leginnovatívabb periódusa volt, melyről ötven rézkarc, közel száz pasztell és néhány festmény tanúskodik.

155.

KAT 155. A HÍD
CAT.155. THE BRIDGE
1879-1880

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS (First Venice Set) sorozatból, London 1886

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS (from the serial of First Venice Set) London 1886

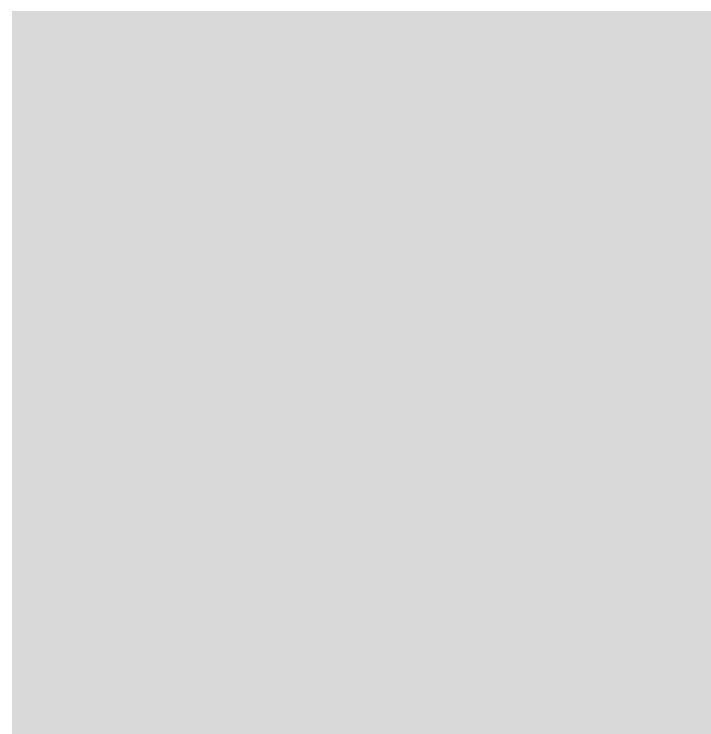
rézkarc és hidegtű merített papíron, 292 x 198 mm jelezve a lemezen, az oszlop alján pillangóval, balra lent ceruzával a lemezszél alatti címkén: pillangó és imp.

Budapest, Szépművészeti Múzeum, Ltsz: 1909-2598

PROVENIENCIA: vétel R.Gutekunstról (London) 1897-ben.

IRODALOM - BIBLIOGRAPHY:
Edward G. Kennedy: Etched Work of Whistler. New York 1910, 189., 204. és 207. sz.;
Katharin Lochnan: The Etchings of James McNeill Whistler. New Haven - London 1984, 181-220, 232-236;
Alastair Grieve: Whistler's Venice. New Haven - London 2000.

156.

KAT 156. AZ ERKÉLY
CAT.156. THE BALCONY
1879-1880

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS (First Venice Set) sorozatból, London 1880

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS (from the serial of First Venice Set) London 1880

rézkarc és hidegtű merített papíron, 294 x 200 mm jelezve a lemezen, az oszlop alján pillangóval, balra lent ceruzával a lemezszél alatti címkén: pillangó és imp.

Budapest, Szépművészeti Múzeum, Ltsz: 1909-2597

PROVENIENCIA: vétel R.Gutekunstról (London) 1897-ben.

IRODALOM - BIBLIOGRAPHY:
Edward G. Kennedy: Etched Work of Whistler. New York 1910, 189., 204. és 207. sz.;
Katharin Lochnan: The Etchings of James McNeill Whistler. New Haven - London 1984, 181-220, 232-236;
Alastair Grieve: Whistler's Venice. New Haven - London 2000.

AT 157 NAPPÉNY
CAT.157. SUNSHINE
1879-1880

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS (First Venice Set) sorozatból, London 1880

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS (from the serial of First Venice Set) London 1880

rézkarc és hidegtű merített papíron, 214 x 240 mm jelezve a lemezen, az oszlop alján pillangóval, balra lent ceruzával a lemezszél alatti címkén: pillangó és imp.
Budapest, Szépművészeti Múzeum, Ltsz: 1909-2598

PROVENIENCIA: vétel R.Gutekunstról (London) 1897-ben.

IRODALOM - BIBLIOGRAPHY:
Edward G. Kennedy: Etched Work of Whistler. New York 1910, 189., 204. és 207. sz.;
Katharin Lochnan: The Etchings of James McNeill Whistler. New Haven - London 1984, 181-220, 232-236;
Alastair Grieve: Whistler's Venice. New Haven - London 2000.

157.

AT 158 CANAL GRANDE
CAT.158. CANAL GRANDE
1879-1880

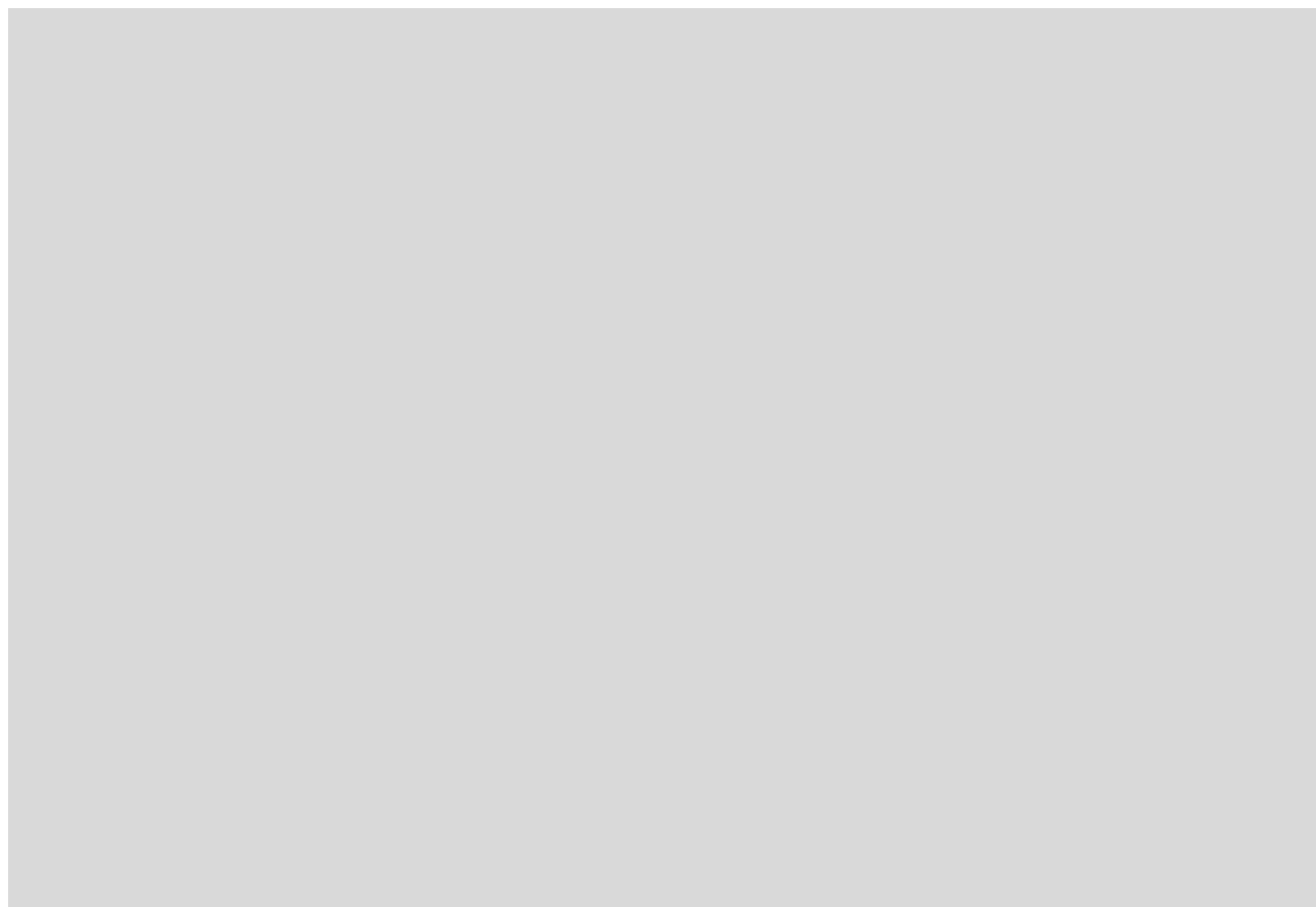
A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS (First Venice Set) sorozatból, London 1880

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS (from the serial of First Venice Set) London 1880

rézkarc és hidegtű merített papíron, 245 x 223 mm jelezve a lemezen, az oszlop alján pillangóval, balra lent ceruzával a lemezszél alatti címkén: pillangó és imp.
Budapest, Szépművészeti Múzeum, Ltsz: 1909-2599

PROVENIENCIA: vétel R.Gutekunstról (London) 1897-ben.

IRODALOM - BIBLIOGRAPHY:
Edward G. Kennedy: Etched Work of Whistler. New York 1910, 189., 204. és 207. sz.;
Katharin Lochnan: The Etchings of James McNeill Whistler. New Haven - London 1984, 181-220, 232-236;
Alastair Grieve: Whistler's Venice. New Haven - London 2000.

Gustave Courbet

1819-1877 Párizs

A realizmus pavilonja (Pavillon du Réalisme)

Courbet régóta tervezett velencei látogatását a londoni műkereskedők egyesületének, a Fine Art Society-nek a támogatása tette lehetővé 1879 szeptemberében. Tizenkét rézkarcot rendeltek a művésztől abban a reményben, hogy még karácsony táján meg tudják jelentetni a sorozatot. A megbízást a súlyos anyagi gondokkal küszködő Whistler a legjobbkor kapta. Jóllehet 1878 novemberében a neves műkritikussal, John Ruskinnal folytatott becsületsértési perét megnyerte, anyagi jóvátételre nem számíthatott. A magas perköltségek és pazarló életmódja miatt nem tudott eleget tenni hitelezői követeléseinek és 1879 májusában kénytelen volt csődöt jelenteni, ami ingóságainak elárverezését eredményezte. Érthető, hogy szinte menekült Velencébe, ahol a tervezettnél jóval hosszabb időt töltött, és csak 1880 novemberében tért vissza Londonba. Ez a tizennégy hónap életének egyik leginnovatívabb periódusa volt, melyről ötven rézkarc, közel száz pasztell és néhány festmény tanúskodik. A megbízást a súlyos anyagi gondokkal küszködő Whistler a legjobbkor kapta. Jóllehet 1878 novemberében a neves

160.

AT 160 A MŰTEREM
CAT.160. THE STUDIO
1855

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS
(First Venice Set) sorozatból,
London 1880

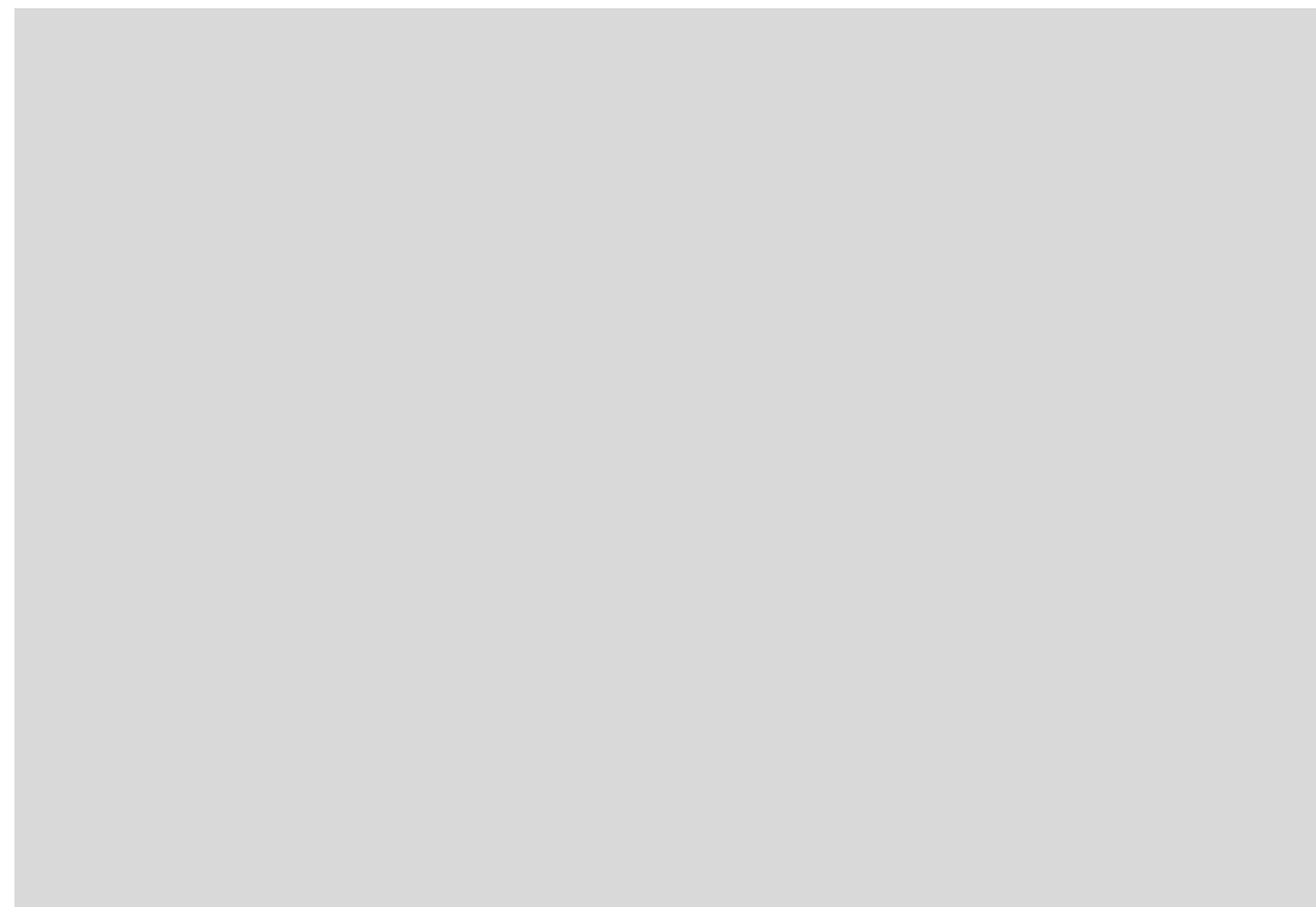
A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS
(from the serial of First Venice Set)
London 1880

rézkarc és hidegtű merített papíron,
214 x 240 mm
jelezve a lemezen, az oszlop alján
pillangóval, balra lent ceruzával
a lemezszél alatti címkén:
pillangó és imp.
Budapest, Szépművészeti Múzeum,
Ltsz: 1909-2598

PROVENIENCIA: vétel R.Gutekunsttól
(London) 1897-ben.

IRODALOM - BIBLIOGRAPHY:

Edward G. Kennedy: Etched Work of
Whistler. New York 1910, 189., 204.
és 207. sz.;
Katharin Lochnan: The Etchings of
James McNeill Whistler. New Haven -
London 1984, 181-220, 232-236;
Alastair Grieve: Whistler's Venice.
New Haven - London 2000.

161.

AT 161. ORNANS-I TEMETÉS
CAT.161. ORNANS-I TEMETÉS
1853

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS
(First Venice Set) sorozatból,
London 1880

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS
(from the serial of First Venice Set)
London 1880

rézkarc és hidegtű merített papíron,
214 x 240 mm
jelezve a lemezen, az oszlop alján
pillangóval, balra lent ceruzával
a lemezszél alatti címkén:
pillangó és imp.
Budapest, Szépművészeti Múzeum,
Ltsz: 1909-2598

PROVENIENCIA: vétel R.Gutekunsttól
(London) 1897-ben.

IRODALOM - BIBLIOGRAPHY:

Edward G. Kennedy: Etched Work of
Whistler. New York 1910, 189., 204.
és 207. sz.;
Katharin Lochnan: The Etchings of
James McNeill Whistler. New Haven -
London 1984, 181-220, 232-236;
Alastair Grieve: Whistler's Venice.
New Haven - London 2000.

műkritikussal, John Ruskinnal folytatott becsületsértési perét megnyerte, anyagi jóvátételre nem számíthatott.

A 19. század második felében Velence különösen népszerű volt az angol írók és képzőművészek körében. Szemléletmódjukat Ruskin írásai (*Velence kövei*) és Turner festői víziói befolyásolták. Ruskin és Turner egyaránt at egykor dicső tengeri hatalom nyomait keresték, érdeklődésük középpontjában elsősorban a város szellemi központja a Szent Márk tér és a Canale Grande pompás palotái álltak. Velük szemben Whistler valami egészen mást fedezett fel Velencében, olyasmit amit mások nem vettek észre.¹ A turisták által kedvelt látványosságok helyett a távolabbi csendesebb csatornák misztikus világa, az eldugott sarkok, festői szögletek ragadták meg képzeletét. Számára a város igazi lényegét sajátos klímája, különleges fényviszonyai és a lakóinak egyszerű, köznapi foglalatosságai jelentették.

A mindenki által jól ismert helyek ábrázolásakor sem törődött a felismerhetőséggel. Kiválóan példázza ezt a Piazzetáról készült fordított állású rézkarc. Whistler a helyszínen, a motívum előtt közvetlenül a lemezre rajzolt,...

A 19. század második felében Velence különösen népszerű volt az angol írók és képzőművészek körében. Szemléletmódjukat Ruskin írásai (*Velence kövei*) és Turner festői víziói befolyásolták.

Whistler régóta tervezett velencei látogatását a londoni műkereskedők egyesületének, a Fine Art Society-nek a támogatása tette lehetővé 1879 szeptemberében. Tizenkét rézkarcot rendeltek a művésztől abban a reményben, hogy még karácsony táján meg tudják jelentetni a sorozatot. A megbízást a súlyos anyagi gondokkal küszködő Whistler a legjobbkor kapta. Jóllehet 1878 novemberében a neves műkritikussal, John Ruskinnal folytatott becsületsértési perét megnyerte, anyagi jóvátételre nem számíthatott. A magas perköltségek és pazarló életmódja miatt nem tudott eleget tenni hitelezői követeléseinek és 1879 májusában kénytelen volt csődöt jelenteni, ami ingóságainak elárverezését

jeredményezte. Érthető, hogy szinte menekült Velencébe, ahol a tervezettnél jóval hosszabb időt töltött, és csak 1880 novemberében tért vissza Londonba. Ez a tizennégy hónap életének egyik leginnovatívabb periódusa volt, melyről ötven rézkarc, közel száz pasztell és néhány festmény tanúskodik.

A 19. század második felében Velence különösen népszerű volt az angol írók és képzőművészek körében. Szemléletmódjukat Ruskin írásai (*Velence kövei*) és Turner festői víziói befolyásolták. Ruskin és Turner egyaránt at egykor dicső tengeri hatalom nyomait keresték, érdeklődésük középpontjában elsősorban a város szellemi központja a Szent Márk tér és a Canale Grande pompás palotái álltak. Velük szemben Whistler valami egészen mást fedezett fel Velencében, olyasmit amit mások nem vettek észre.¹ A turisták által kedvelt látványosságok helyett a távolabbi csendesebb csatornák misztikus világa, az eldugott sarkok, festői szögletek ragadták meg képzeletét. Számára a város igazi lényegét sajátos klímája, különleges fényviszonyai és a lakóinak egyszerű, köznapi foglalatosságai jelentették.

AT 163. NŐI PORTRÉ
CAT.163. NŐI PORTRÉ
1853

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS
(First Venice Set) sorozatból,
London 1880

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS
(from the serial of First Venice Set)
London 1880

rézkarc és hidegtű merített papíron,
214 x 240 mm

jelezve a lemezen, az oszlop alján
pillangóval, balra lent ceruzával
a lemezsél alatti címkén:
pillangó és imp.

Budapest, Szépművészeti Múzeum,
Ltsz: 1909-2598

PROVENIENCIA: vétel R.Gutekunsttól
(London) 1897-ben.

ÍRODALOM - BIBLIOGRAPHY:

Edward G. Kennedy: Etched Work of
Whistler. New York 1910, 189., 204.
és 207. sz.;

Katharin Lochnan: The Etchings of
James McNeill Whistler. New Haven -
London 1984, 181-220, 232-236;
Alastair Grieve: Whistler's Venice.
New Haven - London 2000.

163.

162.

AT 162. FÜRDŐZŐK
CAT.162. FÜRDŐZŐK
1853

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS
(First Venice Set) sorozatból,
London 1880

A VENICE, WHISTLER TWELVE ETCHINGS
(from the serial of First Venice Set)
London 1880

rézkarc és hidegtű merített papíron,
214 x 240 mm

jelezve a lemezen, az oszlop alján
pillangóval, balra lent ceruzával
a lemezsél alatti címkén:
pillangó és imp.

Budapest, Szépművészeti Múzeum,
Ltsz: 1909-2598

PROVENIENCIA: vétel R.Gutekunsttól
(London) 1897-ben.

ÍRODALOM - BIBLIOGRAPHY:

Edward G. Kennedy: Etched Work of
Whistler. New York 1910, 189., 204.
és 207. sz.;

Katharin Lochnan: The Etchings of
James McNeill Whistler. New Haven -
London 1984, 181-220, 232-236;
Alastair Grieve: Whistler's Venice.
New Haven - London 2000.

IRODALOM / BIBLIOGRAPHY

Női akt a 19. századi magyar művészetben

Female Nude Imagery in 19th-Century Hungarian Art

1872

TAYLOR, JOHN RUSSEL:
Brilliant exponent of an out-
dated style,
The Times 1872. april 8.

OVERY, PAUL:
Introduction, in: cat.
Contemporary Visual Art in
Hungary — Eighteen Artists,
in Paris,
Arts Review 1872. sept 15.

PECKER, WILLIAM:
Hungarian Arts in London,
Financial Times 1872. okt 7.

HENRY CLARE:
Chance to gain unique per-
spective. Hungarian artist in
Glasgow,
Glasgow Herald 1872. jan 21.

1873

TAYLOR, JOHN RUSSEL:
Brilliant exponent of an out-
dated style,
The Times 1873. april 8.

OVERY, PAUL:
Introduction, in: cat.
Contemporary Visual Art in
Hungary — Eighteen Artists,
in Paris,
Arts Review 1873. sept 15.

PECKER, WILLIAM:
Hungarian Arts in London,
Financial Times 1873. okt 7.

HENRY CLARE:
Chance to gain unique per-
spective. Hungarian artist in
Glasgow,
Glasgow Herald 1873. jan 21.

1874

Taylor, John Russel:
Brilliant exponent of an out-

dated style,
The Times 1874. april 8.

OVERY, PAUL:
Introduction, in: cat.
Contemporary Visual Art in
Hungary — Eighteen Artists,
in Paris,
Arts Review 1874. sept 15.

PECKER, WILLIAM:
Hungarian Arts in London,
Financial Times 1874. okt 7.

HENRY CLARE:
Chance to gain unique per-
spective. Hungarian artist in
Glasgow,
Glasgow Herald 1874. jan 21.

1875

TAYLOR, JOHN RUSSEL:
Brilliant exponent of an out-
dated style,
The Times 1875. april 8.

OVERY, PAUL:
Introduction, in: cat.
Contemporary Visual Art in
Hungary — Eighteen Artists,
in Paris,
Arts Review 1875. sept 15.

PECKER, WILLIAM:
Hungarian Arts in London,
Financial Times 1875. okt 7.

HENRY CLARE:
Chance to gain unique per-
spective. Hungarian artist in
Glasgow,
Glasgow Herald 1875. jan 21.

1876

TOVERY, PAUL:
Introduction, in: cat.
Contemporary Visual Art in
Hungary — Eighteen Artists,
in Paris,
Arts Review 1877. sept 15.

PECKER, WILLIAM:
Hungarian Arts in London,
Arts Review 1876. sept 15. &
Financial Times 1876. okt 7.

HENRY CLARE:
Chance to gain unique per-
spective. Hungarian artist in
Glasgow,
Glasgow Herald 1876. jan 21.

1877

TAYLOR, JOHN RUSSEL:
Brilliant exponent of an out-
dated style,
The Times 1877. april 8.

OVERY, PAUL:
Introduction, in: cat.
Contemporary Visual Art in
Hungary — Eighteen Artists,
in Paris,
Arts Review 1877. sept 15.

PECKER, WILLIAM:
Hungarian Arts in London,
Financial Times 1877. okt 7.

HENRY CLARE:
Chance to gain unique per-
spective.
Glasgow Herald 1877. jan 21.

1878

TAYLOR, JOHN RUSSEL:
Brilliant exponent of an out-
dated style,
The Times 1878. april 8.

OVERY, PAUL:
Introduction, in: cat.
Contemporary Visual Art in
Hungary — Eighteen Artists,
in Paris,
Arts Review 1878. sept 15.

PECKER, WILLIAM:
Hungarian Arts in London,
Financial Times 1878. okt 7.

HENRY CLARE:
Chance to gain unique per-
spective. Hungarian artist in
Glasgow,
Glasgow Herald 1878. jan 21.

1879

TAYLOR, JOHN RUSSEL:
Brilliant exponent of an out-
dated style,
The Times 1879. april 8.

OVERY, PAUL:
Introduction, in: cat.
Contemporary Visual Art in
Hungary — Eighteen Artists,
in Paris,
Arts Review 1879. sept 15.

PECKER, WILLIAM:
Hungarian Arts in London,
Financial Times 1879. okt 7.

HENRY CLARE:
Chance to gain unique per-
spective. Glasgow Herald
1879. jan 21.

1880

TAYLOR, JOHN RUSSEL:
Brilliant exponent of an out-
dated style,
The Times 1880. april 8.

OVERY, PAUL:
Introduction, in: cat.
Contemporary Visual Art in
Hungary — Eighteen Artists,
Arts Review 1880. sept 15.

HENRY CLARE:
Chance to gain unique per-
spective. Hungarian artist in
Glasgow,
Glasgow Herald 1880. jan 21.

PECKER, WILLIAM:
Hungarian Arts in London,
Financial Times 1874. okt 7.